

Evaluatie
Camera Toezicht Openbaar Vervoer
Leiden

Februari 2014

CTOV gemeente Leiden

Evaluatieonderzoek naar het gebruik CTOV gemeente Leiden

Samenvatting	3
Deel I: Theorie en wettelijk kader	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Doel	7
1.3 Cameratoezicht in Nederland	7
1.4 Theoretisch kader	8
1.5 Camera Toezicht Openbaar Vervoer (CTOV)	11
1.6 Privacy en het wettelijk kader	12
1.7 Maatregelen ter bescherming van de privacy	14
Deel II: Cameratoezicht CTOV in de praktijk	16
2.1 Algemene informatie	16
2.2 Het dreigingsbeeld ten aanzien van terrorisme	17
2.3 Trendanalyse strafbare feiten	17
2.3.1 Methode	17
2.3.2 Resultaten	18
2.3.3 Discussie en deelconclusie trendanalyse	20
2.4 Opsporing van strafbare feiten (Kwalitatief)	22
2.5 Ondersteunen hulpverlening bij calamiteiten / Bijzondere inzet CTOV	23
2.6 Samenwerking ketenpartners	24
2.7 Subjectieve veiligheid	24
2.8 Storingen	26
2.9 Kosten	27
Deel III: Discussie, conclusie en aanbevelingen	28
Literatuur	30
Bijlagen	32
Bijlage I: Trendanalyses	32
Registraties per jaar per locatie	32
Registraties per jaar per delict	33
Toelichting trendanalyses	39
Bijlage 2: Wetgeving	41
Bijlage 3: Onderzoeksverslag LeidenPanel	43

Samenvatting

Sinds december 2010 is het cameratoezicht in het stationsgebied van Leiden operationeel. Over de effectiviteit van cameratoezicht in zijn algemeenheid kan moeilijk een eenduidig antwoord gegeven worden. Vaak is cameratoezicht onderdeel van een breed pakket aan maatregelen. Heeft cameratoezicht bijvoorbeeld effect op het voorkomen van terroristische aanslagen? In Leiden is geen terroristische aanslag gepleegd, maar daarmee kan niet geconcludeerd worden dat dit te danken is aan het cameratoezicht. Heeft cameratoezicht effect op de criminaliteitscijfers? Ook hiervoor geldt dat cameratoezicht onderdeel is van een pakket aan maatregelen en derhalve kan niet gesteld worden dat een eventuele daling van criminaliteitscijfers direct te koppelen is aan de inzet van cameratoezicht.

De camera's in het stationsgebied zijn primair opgehangen vanuit het oogpunt van terrorismebestrijding. De camera's hebben een preventief karakter, maar kunnen ook worden gebruikt om verdachte situaties eerder op te merken. De camera's zijn er ter ondersteuning van het toezicht door de politie, niet ter vervanging van het daadwerkelijke toezicht. Daarnaast kunnen de camera's gebruikt worden bij grote evenementen, om grote stromen publiek in goede banen te leiden.

Belangrijk aandachtspunt bij de inzet van camera's is de relatie tussen privacy en veiligheid. Voor de camera's in het stationsgebied zijn diverse maatregelen getroffen om de inbreuk op de privacy van burgers te minimaliseren. Zo worden woningen bijvoorbeeld afgeschermd en worden beelden voor een beperkte tijd opgeslagen. Daarnaast worden de camera's in Leiden niet continu uitgekeken.

In deze evaluatie is ingegaan op verschillende aspecten van het cameratoezicht rond station Leiden Centraal:

- Het dreigingsbeeld ten aanzien van terrorisme

De NCTV heeft aangegeven dat de dreigingsanalyse onveranderd is gebleven en dat het cameratoezicht nog altijd behoort tot het nationale beleid ten aanzien van terrorismebestrijding. De NCTV beschouwt Leiden CS nog steeds als A-locatie en kijkt dan ook onveranderd naar de wenselijkheid van cameratoezicht op en rond station Leiden Centraal.

- De opsporing van strafbare feiten

Bij de opsporing van strafbare feiten is het cameratoezicht bewezen effectief gebleken. Verschillende geweldsdelicten en aanrandingen zijn met succes opgelost, mede dankzij camerabeelden van het stationsgebied.

- Een trendanalyse van het aantal incidenten

Sinds de invoering van het cameratoezicht is een daling waar te nemen van het aantal geregistreerde delicten met 14,8%. De afname in het stationsgebied is in de meeste gevallen ook sterker dan in de rest van Leiden (het controlegebied). Mogelijk heeft het cameratoezicht effect op deze extra daling, maar zoals gezegd kan hier geen zekerheid over verkregen worden. De afname geldt specifiek voor

fietsendiefstal, drugsoverlast, verdachte situaties en vernieling/vandalisme/baldadigheid. Kanttekening daarbij is echter wel dat reeds voordat het cameratoezicht operationeel was, al sprake was van een dalende lijn in de criminaliteitscijfers.

- Ondersteunen van hulpverlening bij calamiteiten

Sinds de invoering van het systeem hebben zich op of rond station Leiden Centraal geen grote calamiteiten voorgedaan. Wel heeft een veldoefening van de NCTV aangetoond dat de politie van Leiden het systeem goed beheerst en het systeem goed bruikbaar is om alert te zijn op afwijkend gedrag en verdachte omstandigheden. Uit een enquête onder het Leiden Panel blijkt daarnaast dat 80% van de respondenten cameratoezicht als goed middel ziet om hulpverlening bij incidenten en rampen te ondersteunen.

- Evenementen

Het camerasysteem wordt tijdens evenementen als Leidens Ontzet en Koningsdag gebruikt om grote stromen publiek in goede banen te leiden, als onderdeel van een breed pallet aan maatregelen ten behoeve van crowdmanagement. Zo kan vroegtijdig gesignaleerd worden dat een grote mensenmassa zich richting een evenement begeeft en kunnen tijdig maatregelen getroffen worden om het publiek veilig door de stad te geleiden.

- Samenwerking tussen ketenpartners

Door het cameratoezicht is de samenwerking tussen politie, NS en Prorail versterkt. De samenwerking wordt als goed ervaren.

- De beleving van de burgers

In een specifieke enquête onder de leden van het Leiden Panel is uitgebreid ingegaan op de beleving van de burgers aangaande het cameratoezicht in het stationsgebied. Tweederde (67%) van de respondenten is van mening dat cameratoezicht in het stationsgebied een veiliger gevoel geeft. Ook tweederde (66%) is het eens met de stelling dat cameratoezicht op grote treinstations een acceptabel middel is om het risico op terroristische aanslagen te verkleinen. Ongeveer vier op de vijf (79%) respondenten is zich niet bewust van de camera's als zij op station Leiden Centraal zijn. Ongeveer vier op de vijf (82%) vindt het geen probleem dat er camera's hangen, wanneer gevraagd wordt of zij vanwege privacy-aspecten bezwaar hebben. 15% van de respondenten vindt dat wel bezwaarlijk.

Concluderend kan worden gesteld dat het Camera Toezicht Openbaar Vervoer (CTOV) een effectieve bijdrage levert aan de veiligheid, de veiligheidsgevoelens en het politiewerk op - en rond - station Leiden Centraal.

Deel I: Theorie en wettelijk kader

1.1 Inleiding

Door de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) is in 2008 een risicoanalyse uitgevoerd gericht op een terroristische aanslag. Op basis van deze risicoanalyse zijn enkele risicovervoersknooppunten aangewezen die in aanmerking kwamen voor een subsidie voor het plaatsen (of verbeteren) van cameratoezicht. Ook station Leiden Centraal is op basis van het grote aantal vervoersbewegingen aangewezen als vitaal vervoersknooppunt, en daarom betrokken in het project Cameratoezicht Openbaar Vervoer (CTOV). Dit heeft er toe geleid dat sinds december 2010 cameratoezicht operationeel is in en rondom het stationsgebied.

Het projectdoel van alle CTOV-locaties is het verhogen van de maatschappelijke veiligheid op- en rond stations. Samenwerking tussen de verschillende partijen is hierbij het uitgangspunt om zo het toezicht op een hoger niveau te brengen. Het verzoek van de toenmalige Minister van Justitie via de NCTb is gericht op het risico van terroristische aanslagen. In het programma is de volgende missie geformuleerd:

“Vergroten van de maatschappelijke veiligheid in het openbaar vervoer met de inzet van cameratoezicht ten behoeve van 1) preventie van terroristische aanslagen, 2) het zo nodig versnellen van het opsporingsproces, 3) het waar nodig ondersteunen van de hulpverlening bij calamiteiten en 4) het verbeteren van de samenwerking tussen betrokken partijen in de keten. Voor deze doelstellingen wordt slim (= effectief en doelmatig) cameratoezicht ingezet”.

De camera's zijn dus in eerste instantie op verzoek van de Minister van Justitie (via de NCTb) geplaatst. Dat neemt niet weg dat ze tevens de mogelijkheid bieden tot een meer adequate opsporing van strafbare feiten en toezicht bij bijzondere omstandigheden of aanleidingen. Voor deze gevallen heeft de politie dus ook een uitkijkmogelijkheid gekregen.

In deze evaluatie zullen daarom de volgende punten aan bod komen:

1. Het dreigingsbeeld ten aanzien van terrorisme;
2. De opsporing van strafbare feiten;
3. Een trendanalyse van het aantal incidenten;
4. Ondersteunen van hulpverlening bij calamiteiten;
5. De inzet tijdens evenementen;
6. Samenwerking tussen ketenpartners;
7. De beleving van de burgers.

Belangrijk voor dit evaluatieonderzoek is om aan te geven dat de camera's primair zijn opgehangen om een terroristische aanslag te voorkomen en/of na een aanslag de noodhulp te coördineren en de daders op te sporen.

Aanvullend op deze primaire functie is het systeem inzetbaar bij gebeurtenissen waarbij potentieel de kans bestaat op een aanslag of een calamiteit. Hierbij moet worden gedacht aan bezoeken van leden van het Koninklijk Huis, te bewaken personen in het LUMC (bijvoorbeeld Holleeder of verdachten oorlogstribunalen), betogingen bij het LUMC door dierenactivisten of grote mensenmassa's zoals op drie oktober (denk aan de ramp in Duisburg).

Secundair kan het systeem worden ingezet ter ondersteuning bij de handhaving van de openbare orde, de handhaving van de rechtsorde en de verbetering van de veiligheid. Oftewel, het terugdringen van criminaliteit. De algemene veronderstelling van het inzetten van camera's is immers dat de toepassing het aantal delicten in een gebied sterk zou moeten doen dalen (van Schijndel et al, 2010).

Onderzoek naar de effectiviteit van veiligheidsmaatregelen zoals cameratoezicht is echter ingewikkeld. Methodisch gezien rammelt er veel wanneer evaluaties van cameratoezicht worden bekeken. Cameratoezicht is een onderdeel van een pakket aan maatregelen, wat het zeer lastig maakt om veranderingen in het veiligheidsbeeld toe te wijzen aan één enkele maatregel. In de wetenschappelijke literatuur is veel geschreven over de effecten van cameratoezicht. Evaluaties van cameratoezichtprojecten tonen verschillende uitkomsten. Op de vraag 'werkt cameratoezicht?' kan dan ook geen eenduidig antwoord worden gegeven. Het is van wezenlijk belang dat per cameraproject wordt bekeken wat wel en wat er niet werkt en onder welke omstandigheden dit gebeurt. Resultaten uit andere (vergelijkbare) gemeenten geven geen garantie voor de effecten van cameratoezicht binnen Leiden. Wel kan het cameratoezicht en de manier waarop het wordt ingezet worden vergeleken, om sterke aspecten van elkaar over te nemen.

Het evalueren van het primaire doel van de camera's is echter nog problematischer. Het feit dat er sinds de invoering van het cameratoezicht geen terroristische aanslagen hebben plaatsgevonden is onmogelijk direct te koppelen aan de aanwezigheid van de camera's. Dit betekent echter niet dat het systeem geen functie heeft gehad.

Zoals gezegd is het onmogelijk om aan de hand van een evaluatie te *bewijzen* dat cameratoezicht werkt of dat de *invoering* van cameratoezicht de oorzaak is van *wijzigingen in het criminaliteitsbeeld* (Flight, 2008). Cameratoezicht wordt ingezet in *dynamische omgevingen* en naast de camera's zijn er tal van andere factoren die invloed hebben op de veiligheid en de veiligheidsgevoelens in een gebied. Het inzetten van extra politieursurveillances, ander soort surveillances (lopend, fietsend of in een auto), het openen of sluiten van voorzieningen voor verslaafden en daklozen, nieuwe woningen, winkels of horecagelegenheden in het cameragebied, zijn voorbeelden die van invloed zijn op de criminaliteitscijfers. De invloed van dit soort externe factoren maakt het zeer lastig om kwantitatief aan

te tonen wat voor verandering de implementatie van cameratoezicht in een gebied op de criminaliteitspreventie heeft.

Om deze reden wordt naast de *kwantitatieve* benadering ook gezocht naar de *kwantitatieve waarde* van het gebruik van cameratoezicht (CT) in de gemeente Leiden.

De centrale vraag bij het uitvoeren van een evaluatie is hoe de opgedane kennis kan leiden tot een verbetering van de interventie. De resultaten uit de evaluatie zullen dienen ter motivering van de daaropvolgende besluit- en beleidsvorming over de toepassing van cameratoezicht. Voor een goede evaluatie is het van belang dat alle betrokken partijen goed meedenken over de consequenties die aan de resultaten moeten worden verbonden (www.hetccv.nl). Verschillende partijen zijn dan ook nauw betrokken bij de totstandkoming van dit rapport.

1.2 Doel

Een kwalitatief goede evaluatie is een absolute voorwaarde om de juiste argumenten in beeld te krijgen voor het continueren, stoppen, uitbreiden of bijstellen van het cameratoezicht.

Daarnaast zijn in de afgelopen periode in lokale media enkele feitelijke onjuistheden gepresenteerd over de kosten, de effecten en het doel van het CTOV-project. Middels deze evaluatie kunnen deze onjuistheden worden rechtgezet.

1.3 Cameratoezicht in Nederland

In veel cameragebieden, zowel in Nederland als daarbuiten, worden nog altijd veel delicten gepleegd, waardoor getwijfeld wordt over de afschrikkende werking ervan. Naast de afschrikkende werking spelen camera's een rol in de uitvoering van de toezichtstaak van de politie en kunnen camera's een rol spelen in de opsporing. Op landelijk (maar ook op internationaal) niveau is de diversiteit in de toepassing en de uitvoering van cameratoezicht zeer goed zichtbaar.

De laatste meting van Regioplan (2011) laat zien dat bijna een derde van alle Nederlandse gemeenten gebruik maakt van cameratoezicht in het publieke domein. De locaties waar cameratoezicht wordt ingezet lopen uiteen en variëren van bedrijventerreinen, winkelgebieden en stations tot uitgaansgebieden, parken en parkeerplaatsen. Het verbeteren van veiligheid en het tegen gaan van overlast zijn veelal de belangrijkste aanleidingen om over te gaan tot het inzetten van cameratoezicht.

De resultaten en effectiviteit van het plaatsen van camera's zijn wisselend. Zo concludeert ook Regioplan in de evaluatie 'Nederlands cameratoezicht op openbare plaatsen' uit 2011¹.

In Bergen op Zoom heerst al jarenlang tevredenheid over camera's in de binnenstad, die drugsoverlast, uitgaansoverlast en uitgaansgeweld zouden tegengaan. Terwijl in het centrum van Amersfoort de gemeente continu bezig is met het evalueren van het effect van de camera's. Hier

¹ Nederlands cameratoezicht op openbare plaatsen (2011)

wordt per camera bekeken of de camera effect heeft, wanneer dit niet het geval is wordt de camera verplaatst naar een locatie elders in de stad.²

De Rotterdamse Rekenkamer ontdekte in 2012 dat van het cameratoezicht in de metrostations een preventieve werking uitgaat.³

In de afgelopen jaren heeft cameratoezicht een flinke ontwikkeling doorgemaakt, niet alleen in technisch opzicht, maar ook in hoe burgers denken over de inzet van dit middel. Toegenomen onveiligheidsgevoelens bij burgers zorgen voor een steeds breder draagvlak voor de inzet van cameratoezicht, wat voor enkele veranderingen heeft gezorgd binnen de inzet van cameratoezicht (Flight, 2012).

De laatste trend is de centralisatie van het cameratoezicht.⁴ Daar waar voorheen een beperkt aantal camerabeelden in heel veel toezichtruimtes werden bekeken, zijn er steeds meer grote regionale uitkijkgroepen gebouwd. Hier kunnen soms alle publieke camera's uit een hele provincie of regio worden bekeken. In de voormalige regio's Noord-Brabant, Utrecht, Rotterdam, Haaglanden, Amsterdam, Noord-Holland-Noord, IJsselland, Noord-Nederland, Nijmegen en Arnhem zijn regionale uitkijkgroepen te vinden. Ook hierin is door het grote verschil in aanpak geen eenduidig antwoord te geven of deze aanpak effectief (effectiever) is. Een probleem dat bij deze aanpak merkbaar is, toont zich in het gebrek aan lokale kennis. Wanneer de videosurveillant het te surveilleren gebied niet goed kent is het zeer moeilijk om collega's ter plaatsen aan te sturen.

Hoewel succesverhalen uit andere gemeenten niet zonder meer kunnen worden vertaald naar andere locaties, verschaffen ze wel inzicht in de wijze waarop cameratoezicht toegepast kan worden.

1.4 Theoretisch kader

Situationele preventie, routine-activiteiten theorie en rationele keuze

De aangenomen invloed van cameratoezicht op het gedrag van daders is gebaseerd op de rationele-keuzetheorie. De rationele-keuzetheorie is een van oorsprong economische theorie, waarin wordt uitgegaan van een rationele en calculerende mens. Cornisch & Clarke (1986) hebben deze theorie toegepast in de criminologie. In de theorie wordt er vanuit gegaan dat een dader rationeel handelt en aan de hand een kosten-batenafweging besluit tot het al dan niet plegen van een delict.

Het plaatsen van toezichtcamera's zou in theorie het risico van een delict vergroten, waardoor een potentiële dader eerder afziet van het plegen van een delict.

Het gaat in deze afweging om een persoonlijke afweging van de potentiële dader. De mate van afschrikking wordt dus niet bepaald door de *daadwerkelijke* kans om gepakt te worden, maar door de

² Evaluatie Cameratoezicht Amersfoort, Afdeling veiligheid en wijken Gemeente Amersfoort, maart 2013

³ Flight, (2011). Trends in cameratoezicht

⁴ Idem.

door de dader *gepercipieerde* kans om te worden aangehouden op het moment dat hij overgaat tot het plegen van een delict.

Deze gepercipieerde kans werkt nog verder door in het panopticon-model (Foucault, 1995). Waarin wordt gesteld dat het enkel aanwezig zijn van de camera's, zonder dat hier toezicht aan gekoppeld is, leidt tot het aanpassen van de gedragingen van potentiële daders.

Wetenschappelijk onderzoek naar deze perceptuele afschrikking heeft aangetoond dat een verhoogde gepercipieerde pakkans de dader daadwerkelijk demotiveert tot het plegen van een delict (Ratcliffe, 2006; Moerland, 1993).

In aanvulling op de rationele-keuzetheorie is het dus van belang dat het gebruik van cameratoezicht in een gebied ook duidelijk kenbaar wordt gemaakt. De potentiële dader moet immers over deze informatie beschikken om het cameratoezicht mee te wegen in de kosten-batenafweging (Van Eijk e.a., 2006).

De afschrikkende rol van cameratoezicht is tweeledig. Enerzijds worden daders afgeschrikt door de kans om op heterdaad betrapt te worden en anderzijds door de mogelijkheid om op basis van de opgenomen beelden achteraf te worden opgespoord (Phillips, 1999).

De kenbaarheid van cameratoezicht in een gebied kan ook op een andere manier doorwerken op het gedrag van (potentiële) daders in een gebied. De kenbaarheid kan namelijk leiden tot een afname van de veiligheidsbeleving van de burger in een gebied. Waardoor het gebied wordt vermeden omdat de burger zich bewuster is van mogelijke gevaren of onveiligheden in het gebied. Tegenovergesteld kan het leiden tot een verhoogde subjectieve veiligheidsbeleving waardoor burgers zich vaker binnen het cameragebied zullen bewegen. Dit heeft tot gevolg dat de informele sociale controle toeneemt, waardoor potentiële daders worden afgeschrikt door de toegenomen natuurlijke surveillance.

Omdat de camera's in Leiden primair zijn opgehangen vanuit het oogpunt van terrorismebestrijding en het afschrikkende effect tegenover criminaliteit bijvangst is, is het van belang om na te gaan of de camera's niet hebben geleid tot een afname van de subjectieve veiligheidsbeleving. Hier zal nader op worden ingegaan in hoofdstuk 2.8.

Preventieve effecten

Het preventieve effect van cameratoezicht blijkt volgens verschillende onderzoeken beperkt te zijn, omdat veel daders onder invloed en/of hevig geëmotioneerd zijn en daardoor geen rekening houden met de aanwezigheid van camera's (Van Noije & Wittebrood, 2008). Bovendien zullen calculerende daders een conflict juist buiten het zicht van de camera proberen te beslechten. Ondanks de kanttekeningen blijkt cameratoezicht een positieve uitwerking te kunnen hebben op het aantal geweldsincidenten op straat, zo laten ervaringen in bijvoorbeeld Rotterdam en Ede zien (Kortrijk, 2000; Snippe et al., 2003).

Hoewel aanvankelijk in een gebied vaak een afname van criminaliteit volgt na de installatie en bekendmaking van cameratoezicht, leren daders al snel welke delicten leiden tot een politierespons en hoelang het duurt voordat deze respons aanwezig is (Schouwstra, 2007). Voor het plegen van delicten door rationele daders dient er volgens de *routine activity theory* van Cohen en Felson (1979) namelijk sprake te zijn van een gemotiveerde dader, een aantrekkelijk doelwit en de afwezigheid van toezicht. In theorie voorzien camera's dus in een continue aanwezigheid van toezicht. Voor de Leidse implicatie van het camerasysteem ligt dit iets anders, omdat er in Leiden geen continu toezicht plaatsvindt. Eén van de grootste factoren tot het weerhouden van het plegen van criminaliteit is volgens deze zelfde onderzoekers niet de zwaarte of de wreedheid van de straf, maar de zekerheid van de straf, ook wel de pakkans genoemd. Juist om deze reden is cameratoezicht in de opsporing een zeer functioneel middel.

Een ander gevolg van het invoeren van preventiemaatregelen is het volgende: leidt de maatregel tot een afname van criminaliteit of zijn er verplaatsingseffecten die het resultaat verminderen? Verplaatsing houdt in dat wanneer een preventiemaatregel wordt geïmplementeerd, de criminaliteit niet afneemt maar verschuift naar andere tijden, delicten, objecten of gebieden. Een populaire aanduiding is het 'waterbedeffect': het uitoefenen van druk op één plek leidt tot daling op de plek zelf, maar tot stijging elders, terwijl het totale volume gelijk blijft (Bernasco, Elkkers & Bruinsma, 2006).⁵ Het kan echter ook gebeuren dat andere locaties juist meeprofiteren van een succesvolle maatregel. *Diffusion of the benefits* is het verschijnsel dat (potentiële) daders de reikwijdte van de maatregel overschatten en dus ook omliggende gebieden mijden (Armitage, 2002).

Omstanders

Een bekend verschijnsel is het zogenaamde '*bystander effect*', waarbij omstanders niet ingrijpen wanneer deze getuigen zijn van een misdrijf als er ook andere omstanders zijn. Onderzoek heeft onlangs aangetoond dat cameratoezicht een positieve bijdrage levert in dit soort situaties. Het lijkt erop dat de aanwezigheid van toezichtcamera's mensen eraan herinnert dat hun gedrag invloed heeft op hoe andere mensen in hun omgeving over hen denken. Wetenschappers concluderen dat cameratoezicht mensen heldhafter maakt en eraan bijdraagt dat omstanders daardoor eerder ingrijpen wanneer zij getuigen zijn van een misdrijf (van Bommel, 2013).

Met dit theoretisch kader is een idee geschetst van de bijkomende gevolgen van het inzetten van het middel cameratoezicht. Het gaat hier nadrukkelijk om *bijkomende gevolgen* van het CTOV-project. Het middel is immers primair geïmplementeerd om, indien nodig, het toezicht rond het station te kunnen intensiveren. Of achteraf, na een aanslag de noodhulp te kunnen ondersteunen.

⁵ Schijndel, A.A.A. van, A. Schreijenbergh, G.H.J. Homburg & S. Dekkers (2012). Daders over cameratoezicht.

1.5 Camera Toezicht Openbaar Vervoer (CTOV)

CTOV is sinds december 2010 operationeel en is ingevoerd naar aanleiding van een verzoek van de minister van Justitie. Door de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb)⁶ is in 2008 een landelijke risicoanalyse uitgevoerd gericht op een terroristische aanslag. Op basis van deze risicoanalyse zijn zeven knooppunten van openbaar vervoer geselecteerd, waaronder station Leiden Centraal. Het verzoek van de Minister was om op deze knooppunten over te gaan tot cameratoezicht, dan wel het bestaande cameratoezicht te intensiveren. In Leiden werd voor dit verzoek nog geen gebruik gemaakt van cameratoezicht, dit maakte van station Leiden Centraal het enige station binnen deze selectie waar helemaal geen cameratoezicht was buiten het station.

In het station en op de perrons werd al gewerkt met cameratoezicht, deze camera's vallen onder het beheer van Prorail en de toezichtstaak wordt uitgevoerd door de Nederlandse Spoorwegen (NS). Ook dit toezicht is geïntensiveerd en uitgebreid met behulp van het CTOV-project.

De keuze om station Leiden Centraal als risicovervoersknooppunt te selecteren is onder andere gestoeld op de volgende argumenten:

- Leiden heeft een van de grootste stations als het gaat om het aantal passagiers dat deze locatie bezoekt/passeert en het station wordt gebruikt door relatief veel expats;
- Daarnaast maakt station Leiden Centraal een belangrijk deel uit van de verbindingssassen tussen Den Haag, Amsterdam, Rotterdam, Schiphol en Utrecht;
- kenmerken van de stad op economisch, (de aanwezigheid van het Biosciencepark), wetenschappelijk, en toeristisch gebied.

Op 10 maart 2009 heeft de Leidse gemeenteraad het cameratoezicht rondom station Leiden Centraal goedgekeurd en de burgemeester op grond van de Gemeentewet de mogelijkheid gegeven tot implementatie van het cameratoezicht.

Het verzoek van de minister van Justitie via de NCTb was gericht op het risico van terroristische aanslagen. In het programma is de volgende missie geformuleerd:

“Vergroten van de maatschappelijke veiligheid in het openbaar vervoer met de inzet van cameratoezicht ten behoeve van 1) preventie van terroristische aanslagen, 2) het zo nodig versnellen van het opsporingsproces, 3) het waar nodig ondersteunen van de hulpverlening bij calamiteiten en 4) het verbeteren van de samenwerking tussen betrokken partijen in de keten. Voor deze doelstellingen wordt slim (= effectief en doelmatig) cameratoezicht ingezet”.

Wanneer wordt gesproken over de preventie van terroristische aanslagen is het een misverstand om te denken dat de camera's als doel hebben om *terroristen af te schrikken* een aanslag te plegen.

⁶ Tegenwoordig: Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en veiligheid (NCTv)

Terroristen worden niet afgeschrikt door de camera's, wel kunnen de camera's worden gebruikt om, in geval van een verhoogd risico, verdachte situaties eerder op te merken.

Naast dit primaire doel is ook besloten om de mogelijkheid te bieden tot een meer adequate opsporing van strafbare feiten en toezicht bij bijzondere omstandigheden of aanleidingen. Om deze reden ligt de uitkijkmogelijkheid bij de politie.

Crowd management / Evenementen

Enkele malen per jaar vinden er in de gemeente Leiden evenementen plaats (3 oktober, Koningsdag) waar zoveel mensen op af komen dat crowd management gewenst is. Crowd management is het in goede banen leiden van grote groepen mensen zonder dat zij hiertoe actief worden gedwongen. Om goed inzicht te krijgen in de publieksdichtheid in een gebied worden verschillende camera's geplaatst. Ook de camera's die in het kader van CTOV rond het station hangen worden hierin betrokken.

1.6 Privacy en het wettelijk kader

Privacy en veiligheid zijn beiden belangrijke waarden binnen de samenleving. Daarnaast staan deze waarden nauw met elkaar in verband. De veiligheid van de samenleving staat onder een continue druk, zowel van binnen uit (toenemende polarisatie en hoge criminaliteit) als van buitenaf (terrorisme). En daar tegenover staat dat de technologische maatregelen ter bestrijding van deze problemen het eenvoudig maken om de privacy van individuele burgers aan te tasten. In een democratische samenleving zijn privacy en veiligheid echter beiden van onmiskenbaar belang voor de kwaliteit van de rechtsstaat (Muller et al, 2007).

De Leidse gemeenteraad stond bij de totstandkoming van het CTOV-project kritisch tegenover het cameratoezicht. Met name de mogelijkheden tot schending van privacy met camera's was hierbij een belangrijke overweging.

Cameratoezicht in Nederland is, net als in de meeste landen om ons heen, primair geregeld in privacywetgeving (Het CVV, 2012). Het recht op privacy in algemene zin is vastgelegd in artikel 10, eerste lid, van de Grondwet. Op Europees niveau kennen we artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM) en artikel 17 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). Indien cameratoezicht een inbreuk op de privacy inhoudt, dient vervolgens de vraag te worden beantwoord of deze inbreuk al dan niet rechtmatig is. Daartoe dient de gebruikte vorm van cameratoezicht met name te worden getoetst aan de eisen die artikel 8 van het EVRM in dit verband stelt. Dit impliceert dat de uitoefening van cameratoezicht (indien zij een inbreuk op de privacy oplevert) moet zijn voorzien bij de wet, in het belang van een in artikel 8 EVRM genoemd doel moet zijn én nodig moet zijn in een democratische samenleving.

In artikel 8 EVRM staan meerdere doelen omschreven die een inbreuk op de privacy kunnen rechtvaardigen. Het artikel noemt achtereenvolgens het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Het cameratoezicht, en haar doelen, is in Nederland in meerdere wetten geregeld, onder meer in de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), de Gemeentewet en de Politiewet 1993 / Wet politiegegevens.

In het volgende overzicht zijn de doelen en de bijbehorende wetgeving weergegeven.

Doel	Wetgeving
<p>1. Handhaving van de openbare orde, waaronder ook de algemene bestuurlijke voorkoming van strafbare feiten valt die invloed hebben op de orde en rust in de gemeentelijke samenleving</p> <p>Subdoelen: - preventie van criminaliteit en overlast - opsporing en vervolging van strafbare feiten - het versterken van toezicht en handhaving - effectievere inzet van politie, andere hulpdiensten en particuliere veiligheidszorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 151c Gemeentewet • Wet politiegegevens (artikel 8/9)
<p>2. Bewaking van personen, gebouwen, terreinen en zaken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)
<p>3. Handhaving van de openbare orde (artikel 151c)(1.) en/of bewaking van personen, gebouwen, terreinen en zaken (Wbp) waarbij gebruik gemaakt wordt van particuliere camera's of private toezichtcentrales (2.).</p>	<p>Het onderscheid in verwerkingsregimes (1. of 2.) speelt zich af op het juridische 'niveau' van de gegevensverwerking en <u>niet</u> op het operationele niveau van personeel, techniek of gebouwen. Dit geldt eveneens voor de wijze waarop gestalte wordt gegeven aan PPS.</p>
<p>4. Handhaving (kortstondig) van de rechtsorde bij rellen, grootschalige ordeverstoringen en evenementen door dynamische cameratoepassingen zoals verplaatsbare (mobiele) camera's en camera 's op helmen, voertuigen enzovoorts.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 2 Politiewet • Wet politiegegevens (artikel 8/9)
<p>5. Opsporing en vervolging van strafbare feiten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wetboek van strafvordering artikel 126g/o, 141 • Artikel 2 Politiewet • Wet politiegegevens (artikel 8/9)
<p>6. Bewaken en beveiligen van personen, gebouwen en terreinen, als zodanig opgedragen aan de politie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Artikel 1- lid 2, Artikel 2, Artikel 6, Artikel 38 - lid 2 Politiewet • Wet Politiegegevens (artikel 9)

Figuur 1 *Overzicht uit Beelden van de samenleving*⁷

⁷ Beelden van de samenleving. Visie op cameratoezicht in een netwerksamenleving (2009)

Artikel 151c Gemeentewet biedt het wettelijk kader voor het langdurig en tijdelijk plaatsen van camera's op openbare plaatsen in het belang van de handhaving van de openbare orde. Camera's die worden geplaatst door particulieren, met het doel personen, gebouwen, terreinen en zaken te beschermen (privaat cameratoezicht) vallen onder het regime van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Voorbeelden hiervan zijn de camera's in en rondom winkels, horecagelegenheden en het LUMC, maar ook de camera's van ProRail binnen het station zijn private camera's.

1.7 Maatregelen ter bescherming van de privacy

Strikt genomen maakt iedere vorm van toezicht in zekere mate inbreuk op de privacy, hoe groot deze inbreuk moet zijn om bezwaarlijk te worden gevonden is vaak een persoonlijke afweging. De eerder besproken wetgeving aangaande het cameratoezicht biedt een goed kader waarbinnen de maatregel wordt gehanteerd.

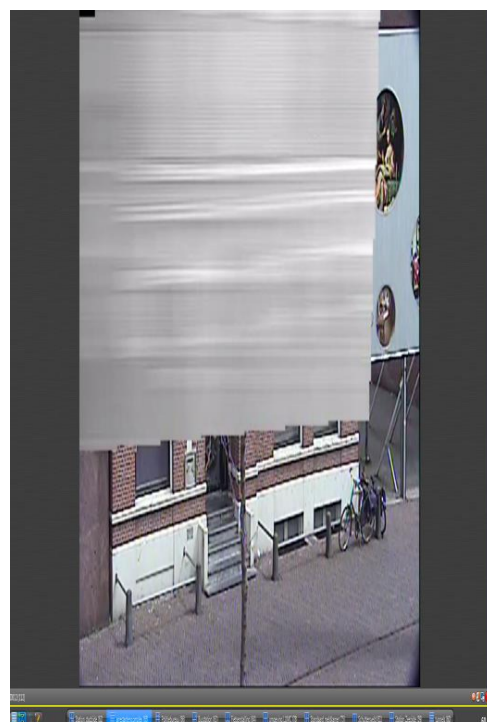
In het Leidse camerasysteem zijn enkele functies ingevoerd waardoor de inbreuk op de privacy zo veel mogelijk wordt beperkt en misbruik van het systeem wordt tegengegaan.

Het camerasysteem bestaat uit vaste en bestuurbare camera's. De vaste camera's zijn geplaatst in, en gericht op, de verschillende verkeerstunnels onder en rondom het station. Inbreuk van de privacy is dus maar zeer beperkt.

De (kans op) privacyschending door de bestuurbare camera's is groter. Bij deze camera's bestaat immers de mogelijkheid om te draaien en in te zoomen binnen het bereik van de camera.

Bij deze camera's kunnen gebieden worden gedefinieerd zodat deze met een grijs vlak worden bedekt zodra de camera hier naar toe draait en/of op inzoomt. Alle toegangen tot woningen en ramen van woningen en kantoren zijn in het gehele gebied afgedekt met behulp van deze privacy-masking, in navolging van het door de gemeenteraad unaniem ingestemde amendement (RV08.125), zie afbeelding 1.

Daarnaast wordt het gebruik van de camera's door het systeem geregistreerd. Omdat de beelden gedurende 28 dagen worden bewaard is het in deze periode mogelijk om na te gaan of de camera's oneigenlijk gebruikt zijn. Via de registratie door het systeem is het altijd te achterhalen welke gebruiker de desbetreffende camera bestuurd heeft. Op die manier kan misbruik van het systeem direct worden gekoppeld aan de gebruiker. Dit is sinds de invoering van het systeem niet voorgekomen.

Afbeelding 1: Voorbeeld van privacy masking stationsgebied

Tot slot is de toegang tot de opgeslagen beelden beperkt tot de personen die hier op basis van hun functie de mogelijkheid toe hebben.

De Gemeentewet (art. 151c, lid 4) stelt dat de aanwezigheid van cameratoezicht op duidelijke wijze kenbaar dient te worden gemaakt aan een ieder die de desbetreffende openbare plaats betreedt. Rondom het cameragebied zijn verscheidene borden geplaatst. In paragraaf 1.4 is de theoretische grondslag gelegd voor het effect en het belang van het kenbaar maken van het toezicht. In dit licht zou er gepleit kunnen worden voor een meer opvallende vorm van kenbaarheid van het toezicht.

Deel II: Cameratoezicht CTOV in de praktijk

2.1 Algemene informatie

In totaal zijn er vier locaties waar de camerabeelden kunnen worden uitgekeken. Deze uitkijkplekken zijn als volgt verdeeld:

- 1 uitkijkplek op de werkplek van de floormanager van politiebureau Langegracht.
- 2 uitkijkplekken bij de districtsrecherche, waarvan 1 verplaatsbaar, zodat deze in een grotere ruimte kan worden geplaatst (in geval van evenementen ed.). Dit is eveneens op het politiebureau aan de Langegracht te Leiden.
- 1 uitkijkplek op de Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK). Via deze uitkijkplek kunnen bij calamiteiten beelden worden verspreid onder alle medewerkers van de 112-centrale.

De directe aanleiding voor de ontwikkeling van cameratoezicht rond station Leiden Centraal was de risicoanalyse van de toenmalige NCTb, waarbij de dreiging van een terroristische aanslag centraal staat. De politie kijkt daarom onder normale omstandigheden de camera's niet live uit.

Het systeem wordt breder ingezet dan voor de functies in relatie tot een eventuele terroristische dreiging. Wanneer zich een incident, of melding van een incident, binnen het cameragebied voordoet kan het systeem worden ingezet om de agenten ter plaatse te ondersteunen. Dit gebeurt uitsluitend wanneer de capaciteit dit toelaat. Primair is de politie gericht op het ter plaatse sturen van agenten. In dit geval werkt het systeem dus als ondersteuning en zeker niet als vervanging van het toezicht.

De zojuist beschreven werkwijze vindt alleen plaats vanuit het uitkijkstation op de werkplek van de floormanager aan de Langegracht. De uitkijkplekken bij de districtsrecherche worden uitsluitend gebruikt in het kader van de opsporing (het terugkijken van de beelden).

Het uitkijkstation op de GMK dient ter ondersteuning wanneer er meldingen binnen komen. Ook kan hier een crisisruimte worden ingericht waar de beelden bekeken kunnen worden.

Tussen de partners met cameratoezicht in en om het station Leiden Centraal (ProRail/NS) is een protocol cameratoezicht openbaar vervoer Leiden (CTOV, 2009) vastgesteld. Daarin staat een beschrijving van de wijze van levering van beelden van de verantwoordelijke partijen aan bewerkende partijen en afspraken over opvolgingsregie van cameratoezicht voor stationsgebied Leiden Centraal bij levensbedreigende situaties. De wijze waarop deze samenwerking in de praktijk vorm krijgt wordt in paragraaf 2.6 nader toegelicht.

2.2 Het dreigingsbeeld ten aanzien van terrorisme

Zoals aangegeven zijn de camera's opgehangen in het kader van het door de NCTb geïnitieerde CTOV-project. De invoering van de camera's was gebaseerd op een in 2008 uitgevoerd risicoanalyse, gericht op een terroristische aanslag. In het kader van deze evaluatie is de NCTV (voormalig NCTb) gevraagd wat de huidige opvattingen zijn aangaande het cameratoezicht rond station Leiden Centraal.

De NCTV concludeert: Het dreigingsbeeld ten aanzien van terroristische aanslagen voor de gemeente Leiden is onveranderd ten opzichte van de situatie toen besluitvorming over de camera's plaatsvond. Het NCTV beschouwt station Leiden Centraal nog steeds als A-locatie. Het NCTV kijkt dan ook onveranderd naar de wenselijkheid van cameratoezicht op en rond station Leiden Centraal. Cameratoezicht op en rond vitale vervoersknooppunten, zoals station Leiden Centraal, behoort nog steeds tot de gewenste maatregelen ter verhoging van de weerbaarheid ten aanzien van terrorisme.

2.3 Trendanalyse strafbare feiten

2.3.1 Methode

In deze paragraaf zullen de resultaten van de trendanalyse van het aantal incidenten binnen het cameragebied worden samengevat. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage 1 (pagina 34) van dit rapport.

De analyse is gedaan aan de hand van de door de politie geregistreerde criminaliteitscijfers. Deze trendanalyse richt zich uitsluitend op het gebied van de camera's die vallen onder het CTOV-project, en dan wel de camera's waar de politie de regie over heeft.

Omdat verschillende straten gedeeltelijk binnen het cameragebied vallen en voor een groot deel daarbuiten (zoals de Plesmanlaan en de Rijnsburgerweg) zijn deze niet opgenomen in de dataset.

Wanneer in dit hoofdstuk gesproken wordt over het stationsgebied betreft het dus de volgende straten: Stationsweg, Stationsplein, Schuttersveld, Schipholweg, Sandifortdreef, Rijnsburgersingel, Bargelaan en de Albinusdreef. Wanneer er wordt gesproken over controlegebied betreft het alle overige registraties uit de gemeente Leiden. Wanneer wordt gesproken over het aantal registraties in de gehele gemeente Leiden gaat het om het aantal meldingen per delict in de gehele gemeente, minus het aantal meldingen uit het stationsgebied. Hier is voor gekozen zodat een eventuele af- of toename in het onderzoeksgebied de trend in de rest van de gemeente niet beïnvloedt.

Er is voor gekozen om te kijken naar de periode januari 2008 tot en met december 2012. In het databestand zijn enkel de registraties van incidenten opgenomen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat cameratoezicht daar effect op zou kunnen hebben.

Hierbij moet worden gedacht aan zakkenrollerij, straatroof, diefstal, inbraak, vernieling, vandalisme, openlijke geweldpleging, mishandeling, overlast door jeugd en overlast door drugs- en

drankgebruikers. Meldingen van bijvoorbeeld huiselijk geweld en verkeersongevallen zijn logischerwijs niet opgenomen in het databestand.

In juni 2009 is politie Hollands-Midden overgegaan op een nieuw registratiesysteem (van BPS naar BVH). In deze systemen worden andere benamingen en codes gegeven aan de geregistreerde incidenten. Het was dus niet zonder meer mogelijk om alle data bij elkaar te zetten. Alle BPS- en BVH-codes zijn geplaatst onder één van de volgende categorieën, 'beroving', 'diefstal fiets/bromfiets', 'diefstal personenauto', 'diefstal uit auto', 'geweld', 'heling', 'overlast / openbare orde / drugs', 'schennis / aanranding / verkrachting', 'verdachte situatie', 'vernieling / vandalisme / baldadigheid', 'winkeldiefstal' en 'zakkenrollen / diefstal'.

2.3.2 Resultaten

Vershil (voor en na invoering CT)

	Voor invoering (dec 2008 – nov 2010)	Na invoering (jan 2011 – dec 2012)	Vershil (in%)
Beroving	9	4	-55,6%
Diefstal fiets/bromfiets*	680	512	-24,7%*
Diefstal personenauto	4	2	-50,0%
Diefstal uit auto*	93	87	-6,5%*
Geweld*	96	97	1,0%*
Heling	17	18	5,9%
Overlast / openbare orde / drugs*	213	165	-22,5%*
Schennis / aanranding / verkrachting	13	12	-7,7%
Verdachte situatie*	108	72	-33,3%*
Vernieling / vandalisme / Baldadigheid*	89	74	-16,9%*
Winkeldiefstal*	96	72	-25,0%*
Zakkenrollen / diefstal*	429	459	7,0%*
Totaal*	1847	1574	-14,8%*

Figuur 2: Verschil aantal registraties 24 maanden voor en na de invoering van cameratoezicht per delict

In bovenstaande tabel is het aantal meldingen per type incident in de periode december 2008 tot en met november 2010 en de periode januari 2011 tot en met december 2012 met elkaar vergeleken. Dit

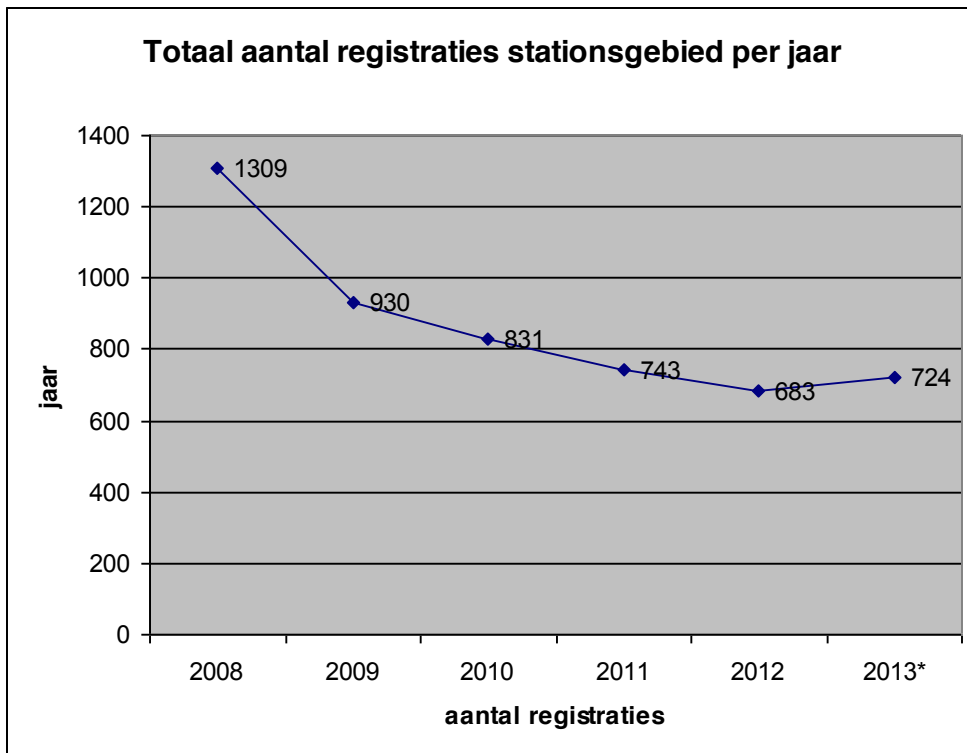
zijn respectievelijk 24 maanden voor en 24 maanden na de invoering van het cameratoezicht in december 2010. Omdat er niet gestructureerd live wordt uitgekeken, is het niet bekend wanneer de camera's exact in gebruik zijn genomen. Omdat de camera's (ook wanneer ze niet zijn aangesloten) een preventief effect zouden kunnen hebben (panopticon) is de maand *december 2010* in zijn geheel niet opgenomen in de dataset voor de vergelijking in figuur 2. Een belangrijke voorwaarde om op basis van statistieken uitspraken te kunnen doen over effectiviteit is dat het aantal incidenten in de nulmeting in zowel het cameragebied als het controlegebied minimaal twintig incidenten bevat⁸. De delicttypes waarbij dit het geval is, zijn aangegeven met een *asterisk*(*). De trends binnen deze type incidenten zullen nader worden besproken. De overige opgenomen type incidenten komen te weinig voor om van een trend te kunnen spreken.

Het totaal aantal registraties van delicten is 14,8% lager in de periode na de invoering van het cameratoezicht dan de periode daarvoor. De meest opvallende af- en toenames zijn te zien bij 'diefstal fiets/bromfiets' (-24,7%), 'overlast / openbare orde / drugs' (-22,5%), 'vernieling / vandalisme / baldadigheid' (-16,9%), 'winkeldiefstal' (-25,0%) en 'zakkenrollen / diefstal' (+7,0%). Het aantal registraties van geweld is nagenoeg gelijk gebleven.

In de periode januari 2008 tot en met december 2012 zijn er in totaal 4496 incidenten geregistreerd die binnen de gekozen categorieën vallen. Het grootste deel (N=2622) heeft plaatsgevonden op het stationsplein, zie bijlage 1.

In figuur 3 is het totaal aantal registraties per jaar weergegeven. Het aantal registraties van incidenten is gedaald van n=1309 in 2008 naar n=683 in 2012.

⁸ Welsh, B.C. & D.P. Farrington (2003). Effects of closed circuit television surveillance on crime: protocol for a systematic review.

Figuur 3: Totaal aantal registraties stationsgebied per jaar

In bijlage 1 is tevens een overzicht weergegeven van het absolute aantal meldingen per locatie per jaar. Verreweg de meeste meldingen komen vanaf het stationsplein.

In de weergave van de trends per delict zijn de registraties van 'december 2010' wel opgenomen. Ter vergelijking zijn ook de registratie van het aantal delicten binnen de gehele gemeente Leiden weergegeven. Deze zijn verkregen uit de gebiedsscans veiligheidsinformatie en zijn op te vragen voor de regio, gemeente, district of per team. Er is gekozen om het stationsgebied te vergelijken met de gehele gemeente om een zo algemeen mogelijk beeld te krijgen. Op deze manier worden beïnvloedingen die worden veroorzaakt door de interventie cameratoezicht (zoals 'diffusion of the benefits' en 'het waterbedeffect') zoveel mogelijk uitgesloten.

2.3.3 Discussie en deelconclusie trendanalyse

De resultaten van de trendanalyse zijn gebaseerd op het aantal registraties van meldingen dat is binnengekomen bij de politie. Er is hier dus sprake van een registratieanalyse. Het feitelijke aantal delicten is immers niet te meten. Het probleem daarvan is dat het moeilijk is om te concluderen wat een verandering in de cijfers daadwerkelijk betekent.

Een toename in het aantal registraties zou kunnen betekenen dat de criminaliteit in het gebied is toegenomen. Terwijl het ook zou kunnen betekenen dat de hoeveelheid criminaliteit gelijk is gebleven, maar dat door de invoering van de camera's de politie meer heeft geregistreerd.

Op deze manier zou een positief gevolg van de maatregel op basis van de statistieken als negatief worden beoordeeld. De vraag die dus continu gesteld dient te worden is: Wat wordt er gemeten? Er wordt namelijk niet geregistreerd hoe de meldingen bij de politie kenbaar worden gemaakt. Daarnaast is het niet altijd uit de registraties op te maken of een incident binnen (stationshal/perrons) of buiten het station heeft plaatsgevonden. Binnen het station vindt er wel live-cameratoezicht plaats en wordt er door NS-personeel gesurveilleerd. Het station is namelijk privaat terrein waar de politie onder normale omstandigheden geen surveillerende rol heeft.

Wanneer de resultaten uit dit hoofdstuk worden bekeken, is voor het merendeel van de categorieën een daling in het aantal registraties te zien. Deze daling is in de meeste gevallen ook sterker dan in het controlegebied (de rest van de gemeente). Ook het totale aantal registraties is in de periode na de invoering van het cameratoezicht lager dan in de periode voor de invoering van het cameratoezicht. De vraag die in deze paragraaf beantwoordt dient te worden is: Is de objectieve veiligheid verbeterd? Oftewel, is sinds de invoering van het cameratoezicht een daling te zien in het aantal incidenten dat zich voordoet rondom het station? En zo ja, is deze daling toe te rekenen aan de implementatie van het cameratoezicht in het gebied.

Gebaseerd op het aantal registraties van delicten door de politie in het stationsgebied kan worden geconcludeerd dat de criminaliteit sinds 2008 is gedaald.

Wanneer wordt gekeken naar de invoering van het cameratoezicht in december 2010 is te zien dat er in de periode van 24 maanden *vóór* de invoering meer registraties plaatsvonden dan de 24 maanden *ná* de invoering van het cameratoezicht (een afname van 14,8% van het totaal).

Het betrekken van de trendanalyses laat zien dat voor vrijwel alle delicten geldt dat er al een dalende lijn te zien was voordat het cameratoezicht is ingevoerd. Deze dalende lijn is zowel te zien in het stationsgebied als in het controlegebied. In sommige gevallen wordt deze daling na 2010 versterkt en in andere gevallen vlakkt de trend in deze periode enigszins af.

Zoals aangegeven zijn er teveel factoren die een rol kunnen spelen in het aantal registraties van delicten om de trends die hierin te zien zijn toe te wijzen aan het cameratoezicht. Anderzijds zijn er ook geen aanknopingspunten om te concluderen dat het cameratoezicht niet heeft bijgedragen aan de afname van het aantal registraties van delicten in het stationsgebied.

Resumerend valt te concluderen dat het aantal registraties van delicten in het stationsgebied in de periode 2008 tot en met 2012 is gedaald. Er zijn teveel factoren die hierop van invloed kunnen zijn om deze daling aan het cameratoezicht toe te wijzen. Er zijn geen aanwijzingen om te stellen dat er sprake is van negatieve invloed van het cameratoezicht op de veiligheid in omliggende gebieden.

2.4 Opsporing van strafbare feiten (Kwalitatief)

Ten aanzien van de opsporing kan een beter beeld worden geschetst van hoe essentieel het gebruik van camerabeelden kan zijn. Met behulp van de camera's zijn verschillende geweldsdelicten en aanrandingen met succes opgelost. Ook hebben de camera's ertoe geleid dat er een dader is gevonden in een verkrachtingszaak en zijn er verdachten opgepakt in enkele pogingen hiertoe.

Wanneer camerabeelden worden toegevoegd aan de bewijsvoering wil de rechter vrijwel altijd een kopie van deze beelden inzien. Sinds maart 2011 zijn er 259 logs gemaakt in de logboeken (allerlei meldingen en aandachtsvestigingen) en staan er van 41 zaken uitgiftes geregistreerd (opsporings- en vervolgingsfase).

Enkele uitzonderlijke zaken waarbij cameratoezicht in meer of mindere mate heeft bijgedragen aan het strafrechtelijk onderzoek zullen hieronder nader worden toegelicht.

- Overval juwelier

Op 11 januari 2012 hebben 3 mannen op zeer brute wijze een juwelier in de Haarlemmerstraat overvallen. Tijdens de vlucht hebben de mannen meerdere in de winkelstraat aanwezige mensen bedreigd en is er gericht geschoten op de juwelier en de politie. De CTOV-camera's hebben eraan bijgedragen om de vluchtroute van de daders in beeld te brengen. De daders zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf van 12 en 8 jaar en het betalen van een schadevergoeding van in totaal ruim 9000 euro.

- Moord op studente Leiderdorp

Op 11 oktober 2011 werd een in Leiderdorp wonende psychologiestudente om het leven gebracht. Het opsporingsonderzoek in deze tragische zaak werd extra bemoeilijkt omdat de hoofdverdachte, de ex-vriend van het slachtoffer, later op de dag zelfmoord pleegde. De ex-vriend was woonachtig in Den Haag en is met de trein naar station Leiden Centraal gereisd. Hier is hij op de camerabeelden te zien. Op de fiets is de jongen richting Leiderdorp vertrokken. Dat de Hagenaar richting Leiderdorp fietste wordt nogmaals bevestigd door het opvragen van camerabeelden op de route (die daar hangen ten behoeven van de brugbewaking). Ook de weg terug wordt hiermee in kaart gebracht.

Dit is een voorbeeld van een zaak waarbij de camerabeelden niet een direct bewijs leveren, maar wel het tijds kader bieden waarin bepaalde gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. In dit geval kwam dit tijds kader exact overeen met het moment waarop de moord heeft plaatsgevonden. In combinatie met het gevonden DNA-materiaal kon de zaak worden afgesloten.

2.5 Ondersteunen hulpverlening bij calamiteiten / Bijzondere inzet CTOV

Sinds invoering van het cameratoezicht in december 2010 hebben zich geen grote calamiteiten voorgedaan. Wel hebben er enkele gebeurtenissen plaatsgevonden waarbij de CTOV-camera's uitgebreider zijn ingezet.

Rampen en crises komen gelukkig niet vaak voor, maar als er wel iets gebeurt dienen de gemeentelijke organisatie en de hulpdiensten paraat te staan en adequaat te kunnen handelen.

“Planvorming, opleiden, trainen en oefenen in de “koude fase” (als er geen ramp is) zijn essentieel om goed te kunnen handelen in de “warme fase” (als zich een ramp of crisis voordoet).” (Speerpunt 6 Integraal Veiligheidsplan Gemeente Leiden (2012-2015)).

Op 31-05-2012 heeft er een veldoefening plaatsgevonden. Tijdens deze oefening is het Alerteringssysteem Spoor, Stad- en Streekvervoer getest in de vorm van een gesimuleerde matige dreiging van terrorisme in het bus- en treinverkeer. Bij deze oefening waren onder andere Politie Hollands-Midden, Politie Utrecht, de NS en Connexxion betrokken. De taak van Politie Hollands-Midden betrof het intensief volgen van de beelden waarbij gelet wordt op afwijkend gedrag en verdachte omstandigheden.

Enkele conclusies, met betrekking tot Politie Hollands-Midden, uit deze oefening zijn: *‘de uitkijkers, observant en coördinator zijn beoefend in het uitkijken, observeren en coördineren m.b.t. het signaleren van verdachte situaties en de bijbehorende communicatie met interne en externe partners’*. Er werden veel problemen ondervonden bij het doorschakelen van de camerabeelden van Prorail van binnen het station. Deze beelden zijn gedurende de hele dag niet beschikbaar geweest voor het uitkijkstation aan bureau Langegracht. Ook is, door de uitkijkers, aangegeven dat wanneer de camera's op deze wijze worden ingezet het aantal beeldschermen en het formaat van deze beeldschermen aan de beperkte kant is.

De belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van de veldoefening zijn de verbetering van de technische situatie aan de kant van Prorail, om storingen in de toekomst te voorkomen. En het invoeren van meer trainingen 'afwijkend gedrag herkennen/signaleren' op meer regelmatige basis voor een beperkt aantal politiemedewerkers.

2.6 Samenwerking ketenpartners

Vanuit het eigen CTOV-systeem zijn de camera's binnen station Leiden Centraal en de ondergrondse fietsenstalling op te vragen. Voornamelijk in de beginperiode van het systeem waren er enkele technische problemen waardoor het doorschakelen van de beelden niet goed verliep. Inmiddels test ProRail iedere twee weken of het systeem doorgeschakeld kan worden, zodat eventuele problemen tijdig kunnen worden opgemerkt en opgelost.

Zowel de Politie van Leiden, als ProRail en de NS, ervaren de samenwerking als een prettige aanvulling op de bestaande maatregelen, ook het contact met de verschillende partijen is goed. Zoals bij ieder systeem waren er bij de invoering wat moeilijkheden en werden voornamelijk bij het doorschakelen van de beelden problemen ondervonden. Deze problemen zijn inmiddels allemaal verholpen.

Op 20 juni 2013 heeft politieteam Leiden-Midden, als test, ProRail verzocht om de beelden vrij te geven. Dit verliep zonder problemen en het systeem werkte naar behoren.

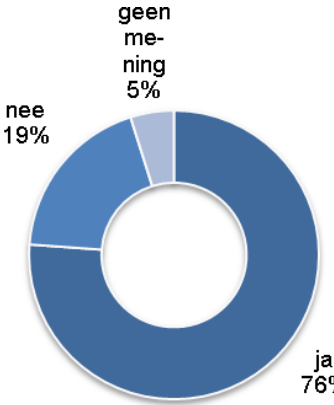
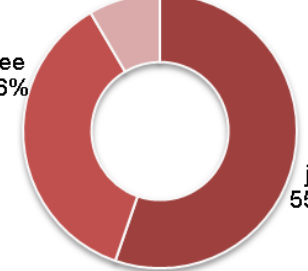
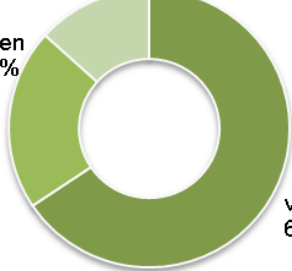
Ook het LUMC is in staat om beelden door te zetten naar het systeem van de politie. Er is een koppeling aanwezig waarover 4 camerabeelden doorgezet kunnen worden, het LUMC blijft wel zelf de regie hebben over deze beelden.

2.7 Subjectieve veiligheid

In september 2013 is een enquête uitgezet onder de leden van het LeidenPanel over cameratoezicht op station Leiden Centraal. In totaal hebben 474 panelleden de enquête ingevuld. Dat is een respons van 65%. Hierna volgt een samenvatting van de uitkomsten van deze peiling, het volledige verslag is bijgevoegd als bijlage 3 (pagina 46).

Driekwart (76%) van de panelleden denkt dat cameratoezicht in het algemeen een positief effect heeft op de veiligheid en/of het gevoel van veiligheid van burgers. Als men specifiek naar de eigen ervaring wordt gevraagd zegt een ruime helft (55%) dat cameratoezicht ertoe leidt dat zij zich veiliger voelen in de openbare ruimte. In het algemeen is twee derde (66%) van de panelleden voor cameratoezicht op straat en één op de vijf (21%) tegen.

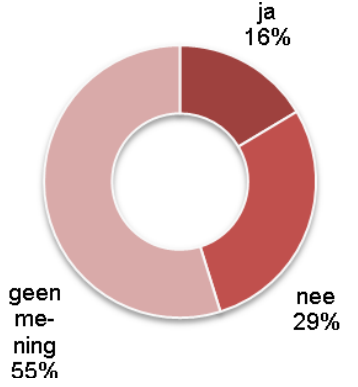
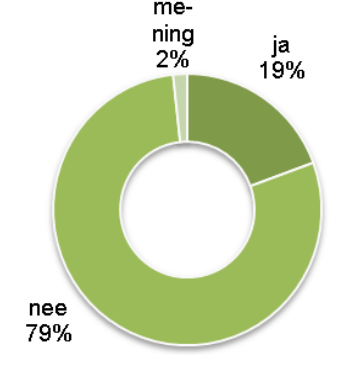
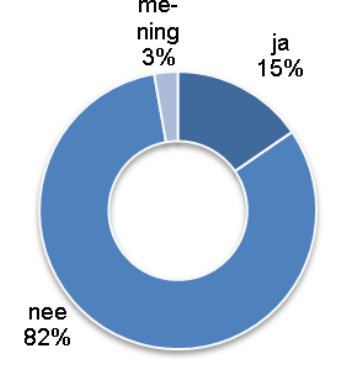
Van alle panelleden komt 99% wel eens op station Leiden Centraal. Ongeveer de helft komt er minimaal wekelijks, waarvan 16% dagelijks. Vrijwel alle panelleden kunnen dus iets zeggen over de veiligheid aldaar.

Denkt u - in het algemeen - dat cameratoezicht een positief effect heeft op de veiligheid en/of het gevoel van veiligheid van burgers?	Voelt u zich - in het algemeen - veiliger als er in de openbare ruimte cameratoezicht aanwezig is?	Bent u - in het algemeen - voor of tegen cameratoezicht op straat?
 <p>geen mening 5%</p> <p>nee 19%</p> <p>ja 76%</p>	 <p>geen mening 9%</p> <p>nee 36%</p> <p>ja 55%</p>	 <p>geen mening 13%</p> <p>tegen 21%</p> <p>voor 66%</p>

28% van de panelleden vindt dat cameratoezicht op station Leiden Centraal de privacy aantast. Mensen die er minimaal wekelijks komen vinden dit vaker. Twee derde (67%) van de panelleden is van mening dat cameratoezicht op station Leiden Centraal een veiliger gevoel geeft, mensen die er minder dan eens per week komen vinden dit vaker. Ook twee derde (66%) van de panelleden is het eens met de stelling dat cameratoezicht op grote treinstations een acceptabel middel is om het risico op terroristische aanslagen te verkleinen. Hierbij is het verschil tussen mensen die station Leiden Centraal minimaal wekelijks bezoeken en mensen die dat minder vaak doen niet significant. Vier van de vijf panelleden vinden dat cameratoezicht een goed middel is om hulpverlening bij incidenten en rampen te ondersteunen. Ook hier is geen verschil tussen mensen die station Leiden Centraal minimaal wekelijks bezoeken en degenen die dat minder vaak doen.

Aan de panelleden die wel eens op station Leiden Centraal komen (zoals gezegd 99% van alle panelleden) is gevraagd of zij zich daar wel eens onveilig voelen, uitgesplitst naar verschillende periodes van de dag. Overdag voelt vrijwel iedereen zich veilig, 's avonds voelt bijna een kwart (23%) zich een beetje of erg onveilig en 's nachts de helft (49%).

Aan de mensen die zich op één of meer momenten een beetje of erg onveilig voelen is gevraagd wat hiervan de reden is en op welke plekken dit voorkomt. De belangrijkste redenen zijn dat het er verlaten is en dat anderen agressief gedrag vertonen. In mindere mate in de centrale hal, maar verder zijn er veel plekken in en rond het station waar men zich onveilig voelt.

Heeft u het gevoel dat het de afgelopen twee jaar veiliger is geworden in of rond Leiden Centraal?	Als u in of rond Leiden Centraal bent, bent u zich er dan bewust van dat er camera's hangen?	Heeft u uit oogpunt van uw privacy problemen met cameratoezicht in en rondom Leiden Centraal?																								
 <table border="1"> <tr><th>Antwoord</th><th>Percentage</th></tr> <tr><td>ja</td><td>16%</td></tr> <tr><td>nee</td><td>29%</td></tr> <tr><td>geen mening</td><td>55%</td></tr> </table>	Antwoord	Percentage	ja	16%	nee	29%	geen mening	55%	 <table border="1"> <tr><th>Antwoord</th><th>Percentage</th></tr> <tr><td>ja</td><td>19%</td></tr> <tr><td>nee</td><td>79%</td></tr> <tr><td>geen mening</td><td>2%</td></tr> </table>	Antwoord	Percentage	ja	19%	nee	79%	geen mening	2%	 <table border="1"> <tr><th>Antwoord</th><th>Percentage</th></tr> <tr><td>ja</td><td>15%</td></tr> <tr><td>nee</td><td>82%</td></tr> <tr><td>geen mening</td><td>3%</td></tr> </table>	Antwoord	Percentage	ja	15%	nee	82%	geen mening	3%
Antwoord	Percentage																									
ja	16%																									
nee	29%																									
geen mening	55%																									
Antwoord	Percentage																									
ja	19%																									
nee	79%																									
geen mening	2%																									
Antwoord	Percentage																									
ja	15%																									
nee	82%																									
geen mening	3%																									

Tot slot is de panelleden gevraagd of ze het gevoel hebben dat het de afgelopen jaren veiliger is geworden in en rond station Leiden Centraal. 16% zegt van wel, 29% van niet en 55% heeft hierover geen mening. Mensen die 'nee' antwoorden geven vaak aan dat de veiligheid in hun beleving niet is veranderd. Mensen die 'ja' antwoorden geven aan dat de veranderde inrichting, met veel winkels en levendigheid, heeft bijgedragen aan de toegenomen veiligheid. Ongeveer vier op de vijf (79%) van de panelleden is zich niet bewust van de camera's als zij op station Leiden Centraal zijn. Ongeveer vier op de vijf (82%) panelleden vindt het vanuit het oogpunt van privacy geen probleem dat er camera's hangen, maar 15% vindt dit wel.

2.8 Storingen

Het gehele systeem van het cameratoezicht betreft een op zichzelf staand computernetwerk. Zoals ieder computernetwerk ondervindt ook dit systeem zo nu en dan storingen. Omdat bij zowel de gemeente Leiden als de politie niet de kennis en mogelijkheden aanwezig zijn om deze altijd op te lossen is, indien nodig, deze taak neergelegd bij de leveranciers.

Sinds de invoering van het systeem zijn 32 storingen/defecten geregistreerd, hierbij betreft het meestal één of enkele camera's die niet werken. Het camerasysteem toont zich hiermee een solide systeem en defecten worden naar behoren opgelost. De kosten van deze storingen en defecten vallen binnen de begrootte contracten en onderhoudskosten.

2.9 Kosten

Een belangrijk aspect van cameratoezicht, dat maar zelden wordt meegenomen in de evaluaties, zijn de kosten. In de lokale media zijn afgelopen periode verschillende (onjuiste) uitspraken gedaan over de kosten van het CTOV-project. De kosten van het cameratoezicht vallen uiteen in eenmalige kosten (installatiekosten) en structurele kosten (terugkerende).

Eenmalige kosten

De eenmalige kosten zijn betaald vanuit het door de NCTb beschikbaar gestelde budget van €1.327.000. Dit budget is niet volledig gebruikt en uiteindelijk is een bedrag van ca. €285.000 geretourneerd aan de NCTb.

Terugkerende kosten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de jaarlijks terugkerende kosten:

Omschrijving	Bedrag	Opmerking
SLA op glasvezel-infrastructuur	€ 2.173	Service Level Agreement (€0,543 per meter glasvezel)
Monitoring op componenten	€ 5.037	
Passieve en actieve netwerkelementen behalve de camera's: stand-by 24*7, coördinatie, rapportage	€ 15.630	
Onderhoud door VCS incl. schoonmaak camera's	€ 26.994	correctief en preventief, met een oplostijd van 24 uur.
Materialen, onvoorzien	€ 5.000	
Totaal	€ 54.834	

In 2008 heeft het College besloten dat de jaarlijkse kosten de €80.000 niet mogen overschrijden. Financiële mee- en tegenvallers worden toegevoegd aan / betaald uit de reserve specifiek voor dit doel (voorziening veiligheid). Hier vallen dus ook de reguliere beheer- en onderhoudskosten onder. Deze voorziening veiligheid is gedeeltelijk voor dit onderwerp aangelegd. Tot op heden zijn er geen structurele middelen, dit in verband met de uitkomsten van onderliggende evaluatie.

Deel III: Discussie, conclusie en aanbevelingen

Cameratoezicht is een klein onderdeel in een zeer grote keten van veiligheidsmaatregelen die wordt toegepast in het stationsgebied.

Het dreigingsbeeld ten aanzien van terrorisme

De camera's zijn primair geïnstalleerd met het oogpunt op het voorkomen van een terreuraanslag en/of om na een aanslag de noodhulp te kunnen coördineren en de daders op te sporen. Gelukkig heeft zich sinds de invoering van het systeem in december 2010 geen situatie voorgedaan waarbij de dreiging van terrorisme van dien aard was dat 'live' toezicht met behulp van camera's noodzakelijk was. Het NCTV heeft aangegeven dat de dreigingsanalyse onveranderd is gebleven en dat het cameratoezicht nog altijd gewenst is binnen het nationale beleid ten aanzien van terrorismebestrijding. Daarbij hebben oefeningen met het systeem uitgewezen dat de politie van Leiden het systeem goed beheerst. Het CTOV-project toont zich hiermee een waardevol middel om de maatschappelijke veiligheid in en rond het stationsgebied te vergroten.

Een trendanalyse van het aantal incidenten

Gebaseerd op het aantal registraties van delicten door de politie in het stationsgebied kan worden geconcludeerd dat de criminaliteit in het stationsgebied sinds 2008 is gedaald. Zoals aangegeven zijn er teveel factoren die een rol kunnen spelen in het aantal registraties van delicten om de trends die hierin te zien zijn toe te wijzen aan het cameratoezicht. Anderzijds zijn er ook geen aanknopingspunten om te concluderen dat het cameratoezicht niet heeft bijgedragen aan de afname van het aantal registraties van delicten in het stationsgebied. Er zijn ook geen aanwijzingen om te stellen dat er sprake is van negatieve invloed van het cameratoezicht op de veiligheid in omliggende gebieden.

De afname van de criminaliteit en overlast in het stationsgebied kan niet volledig aan de camera's worden toegewezen. Ondanks dat dit uiteraard wel gewenst was geweest, is dit bij het invoeren van het cameratoezicht nooit het hoofddoel geweest. Vanwege de terughoudendheid van de Gemeenteraad met betrekking tot cameratoezicht wordt ook binnen de politie terughoudend omgegaan met het middel. De camera's worden niet actief 'live' uitgekeken. En zoals in het theoretisch kader is besproken, zal cameratoezicht pas een preventief effect op criminaliteit hebben wanneer er ook daadwerkelijk een gevolg optreedt. Wanneer de criminaliteit in het cameragebied teruggedrongen dient te worden, zal ruimte moeten worden gecreëerd voor een actievere inzet van de camera's.

De opsporing van strafbare feiten

Binnen de opsporing zijn camerabeelden zeer belangrijk, zaken worden er sluitend mee gemaakt. Een ieder is bekend met de uitspraak: "*een beeld zegt meer dan duizend woorden*". Een camerabeeld van iemand zegt veel meer dan een papieren signalement. Maar ook wanneer het feit niet in beeld is

gebracht kunnen camera's een oplossing bieden. Zo kan een tijds kader worden ingevuld of kan met behulp van een afgelegde route van een verdachte een verklaring worden onderbouwd of ontkracht. In deze zin hebben de camera's aangetoond van waarde te kunnen zijn bij het opsporen van strafbare feiten. Wanneer criminaliteitsbeheersing als belangrijk doel van de camera's gezien wordt dient de huidige inzet echter wel aangepast te worden.

De beleving van de burgers

In het LeidenPanel is uitgebreid ingegaan op de beleving van de burgers aangaande het cameratoezicht rond station Leiden Centraal. Als men specifiek naar de eigen ervaring wordt gevraagd zegt een ruime helft (55%) dat cameratoezicht ertoe leidt dat zij zich veiliger voelen in de openbare ruimte. In het algemeen is twee derde (66%) van de panelleden voor cameratoezicht op straat en één op de vijf (21%) tegen. Ongeveer vier op de vijf (79%) van de panelleden is zich niet bewust van de camera's als zij op station Leiden Centraal zijn. Ongeveer vier op de vijf (82%) panelleden vindt het vanuit het oogpunt van privacy geen probleem dat er camera's hangen.

Privacy-vraagstukken spelen logischerwijs een grote rol wanneer wordt gesproken over cameratoezicht. De camera's in het stationsgebied worden echter door het overgrote deel van de ondervraagden niet nadrukkelijk als vervelend ervaren. Daarbij wordt door de politie zeer professioneel met het systeem gewerkt en is het systeem met genoeg implicaties onderbouwd om de privacy te beschermen.

Conclusie

De huidige invulling van het cameratoezicht heeft voor de politie en gemeente duidelijke meerwaarde en het is dan ook gewenst om de huidige situatie voort te zetten. De kosten wegen op tegen de baten. De primaire aanleiding voor het cameratoezicht, het beschermen van vitale vervoersknooppunten en terroristische dreigingen, is onveranderd gebleven. Het voortzetten van de huidige situatie ligt in het verlengde van het advies van het NCTV. Geenszins wordt er gesteld dat camera's de surveillant op straat kunnen vervangen. Wel is cameratoezicht een middel waarmee de daadkracht van het politiewerk aanzienlijk versterkt kan worden.

Literatuur

Armitage, R. (2002). *To CCTV or not to CCTV? A review of current research into the effectiveness of CCTV systems in reducing crime*. Londen: National Association for the Care and Resettlement of Offenders (NACRO).

Bernasco, W., H. Elffers & G. Bruinsma (2006). 'Het waterbedeffect. Ruimtelijke neveneffecten van plaatsgebonden maatregelen tegen criminaliteit'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* 48-3, 243-258.

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2006). *Handreiking cameratoezicht*. Den Haag: CCV.

Cohen, L.E. & M. Felson (1979). 'Social change and crime rate trends: a routine activity approach'. In: *American Sociological Review* 44-1, 588-608.

Cornish, D.B. & R.V. Clarke (1986). *The reasoning offender. Rational choice perspectives on offending*. New York: Springer Verlag.

Eijk, A. van, G. Kanning, A. Molenaar, M. Strijbos & W. Bernasco (2006). Cameratoezicht in de openbare ruimte. Weten mensen wel dat er camera's zijn, en voelen zij zich er veiliger door?' In: *Tijdschrift voor Veiligheid* 5-3, 38-49.

Flight, S. & P. Hulshof (2010). Cameratoezicht bekeken. Evaluatie cameratoezicht Amsterdamse Wallen en Nieuwendijk 2008-2010. Amsterdam: DSP-groep.

Flight, (2011). Trends in cameratoezicht. Amsterdam: DSP-groep.

Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: the birth of the prison*. Penguin.

Gemeente Amersfoort. Evaluatie Cameratoezicht Amersfoort, Afdeling veiligheid en wijken Gemeente Amersfoort, maart 2013

Korterik, M. (1999). *Gemeente Ede, evaluatie cameratoezicht. De eerste indruk*. Afdeling Onderzoek, Ontwikkeling en Statistiek, gemeente Ede.

Moerland, H. (1993). 'Afschrikking, de bakermat van de rationele keuzebenadering in de criminologie'. In: *Tijdschrift voor Criminologie* 35-2, 110-126.

Phillips, C. (1999). 'A review of CCTV evaluations: crime reduction effects and attitudes towards its use'. In: *Crime Prevention Studies* 10-2, 123-155.

Ratcliffe, J.H. (2006). *Video surveillance 2006*. Geraadpleegd op 1 mei 2013 via www.popcenter.org/Responses/PDFs/VideoSurveillance.pdf.

Schijndel, A.A.A. van, A. Schreijenberg & G.H.J. Homburg (2010). *Evaluatie cameratoezicht Rotterdam*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.

Schijndel, A.A.A. van, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers (2012). *Daders over cameratoezicht*. , Politie & Wetenschap, Apeldoorn; Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam.

Schouwstra, F. (2007). *Beter in beeld. De ins en outs van cameratoezicht*. Den Haag: Elsevier Overheid.

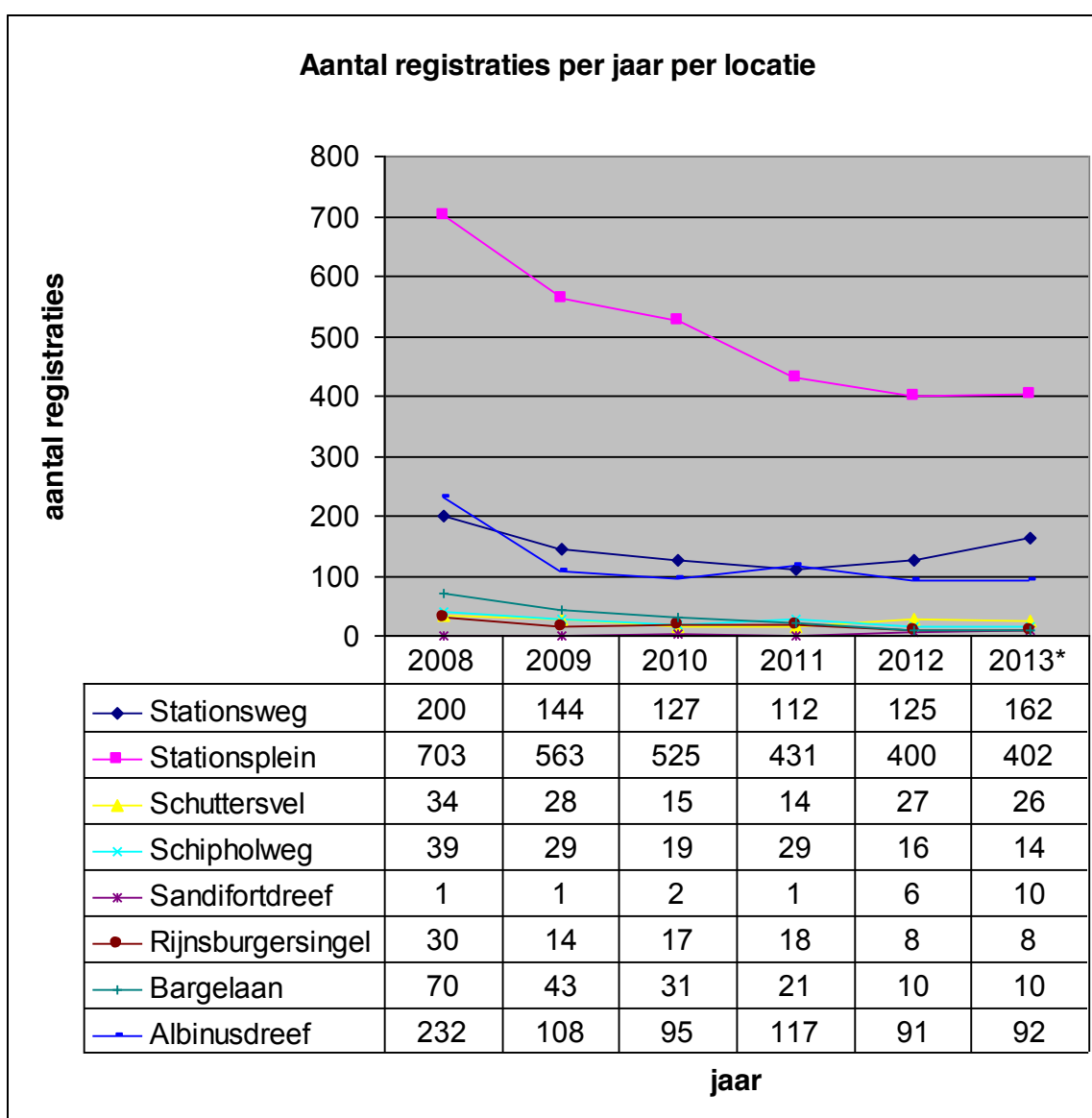
Velthoven, Van, B.C.J. (2008), 'Kosten-batenanalyse van criminaliteitsbeleid', *Tijdschrift voor strafrechtspleging* (PROCES), Boom Juridische Uitgevers, Den Haag, nr. 2008/4, jaargang 87, pp. 108-120.

Bijlagen

Bijlage I: Trendanalyses

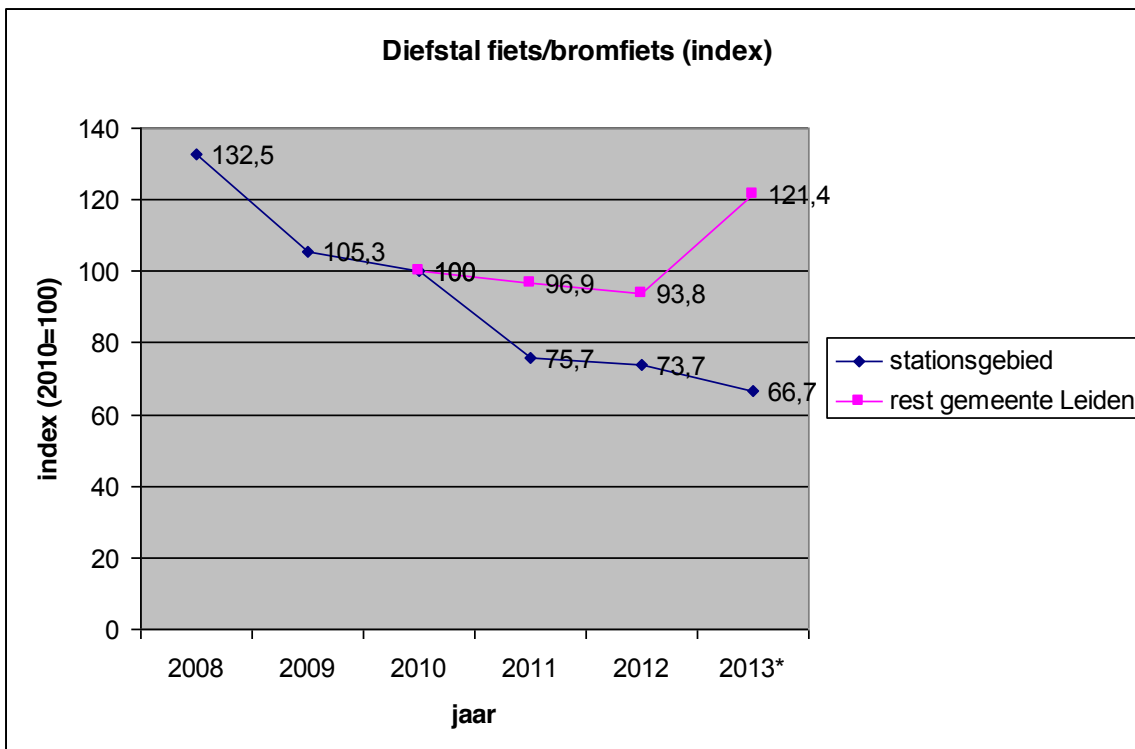
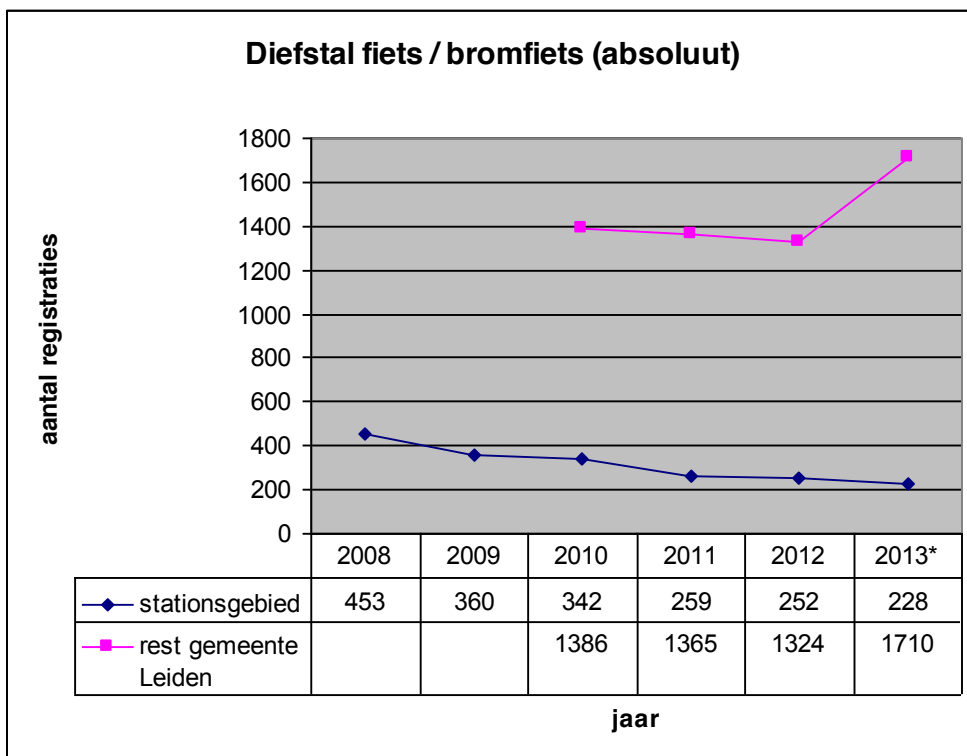
In deze trendanalyse zijn alle registraties per locatie en per delict weergegeven. Het gaat hierbij om absolute cijfers en indexcijfers om de trends te vergelijken. Ook de eerste helft van 2013 (januari t/m juni) is opgenomen in de trendanalyse. Om deze cijfers van waarde te laten zijn in de trendanalyse, is een voorspelling gemaakt voor geheel 2013. Het gaat om een verdubbeling van de registraties van de eerste helft van 2013. Om deze reden zijn de registraties van 2013 gemarkeerd met een asterisk (*).

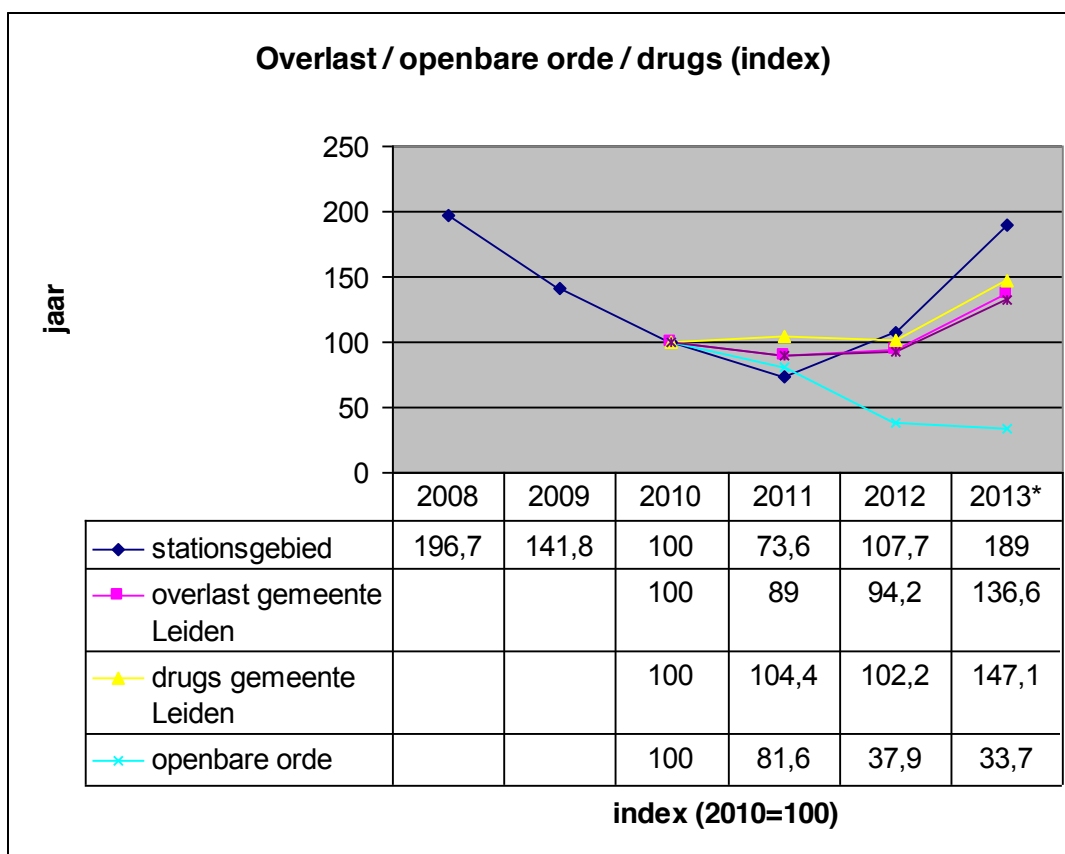
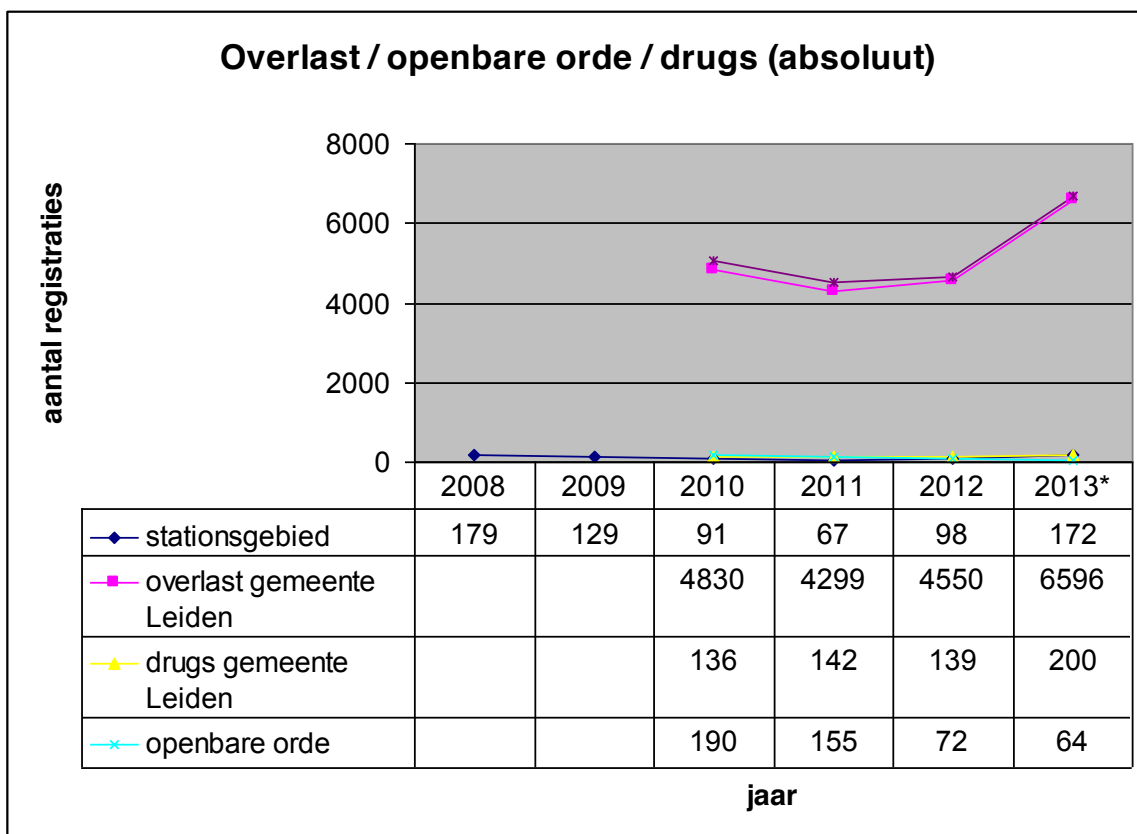
Registraties per jaar per locatie

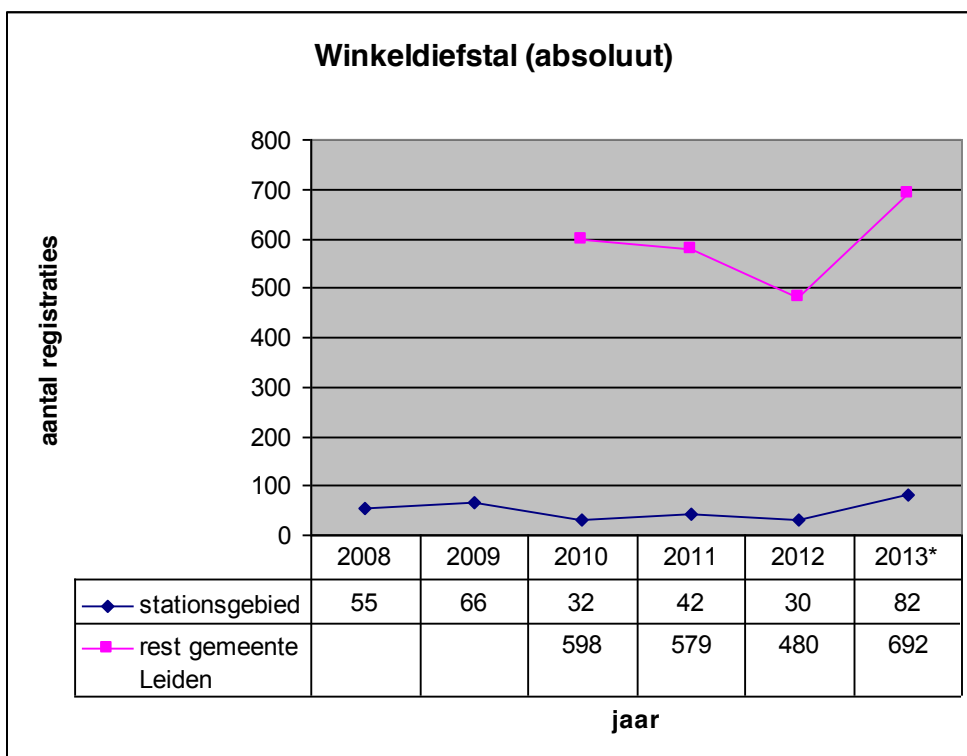
Registraties per jaar per delict

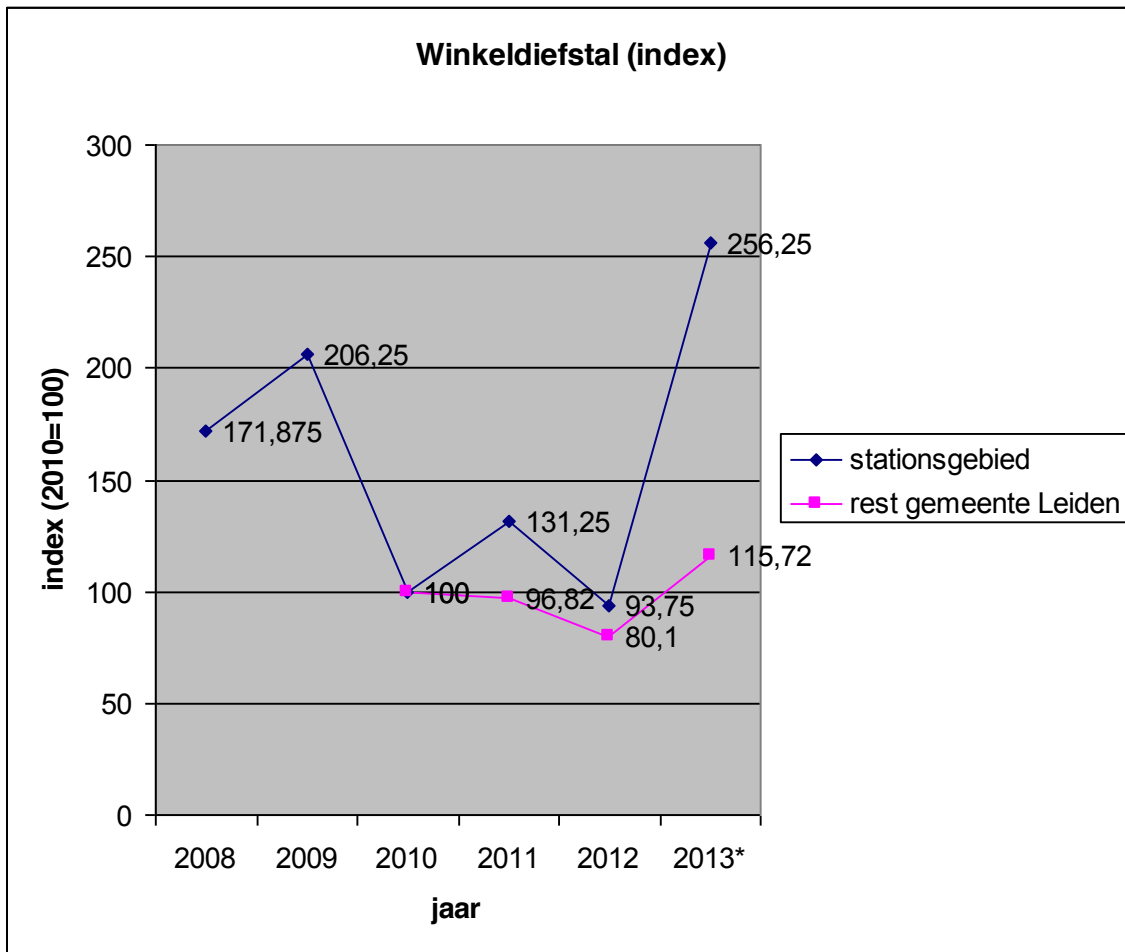
Diefstal fiets/bromfiets

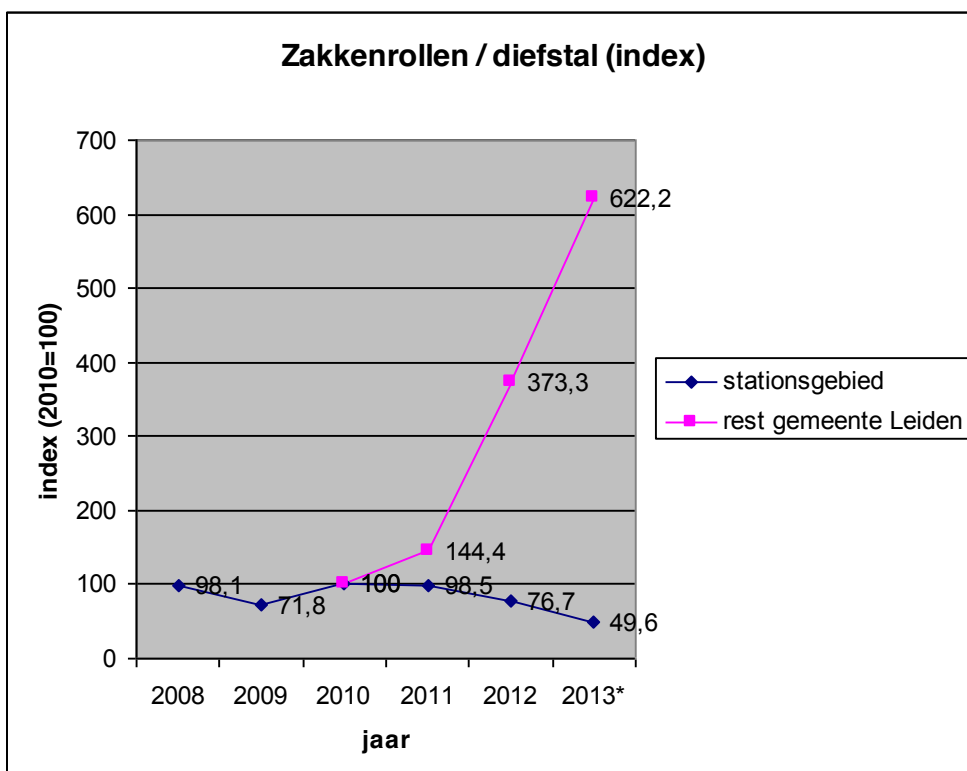
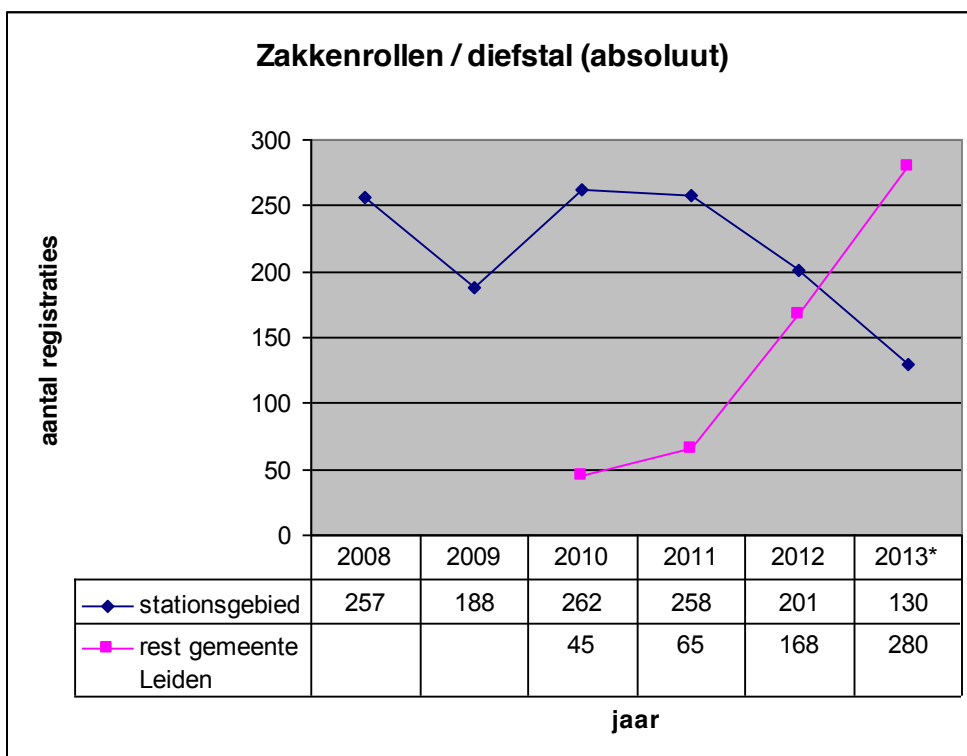

Winkeldiefstal

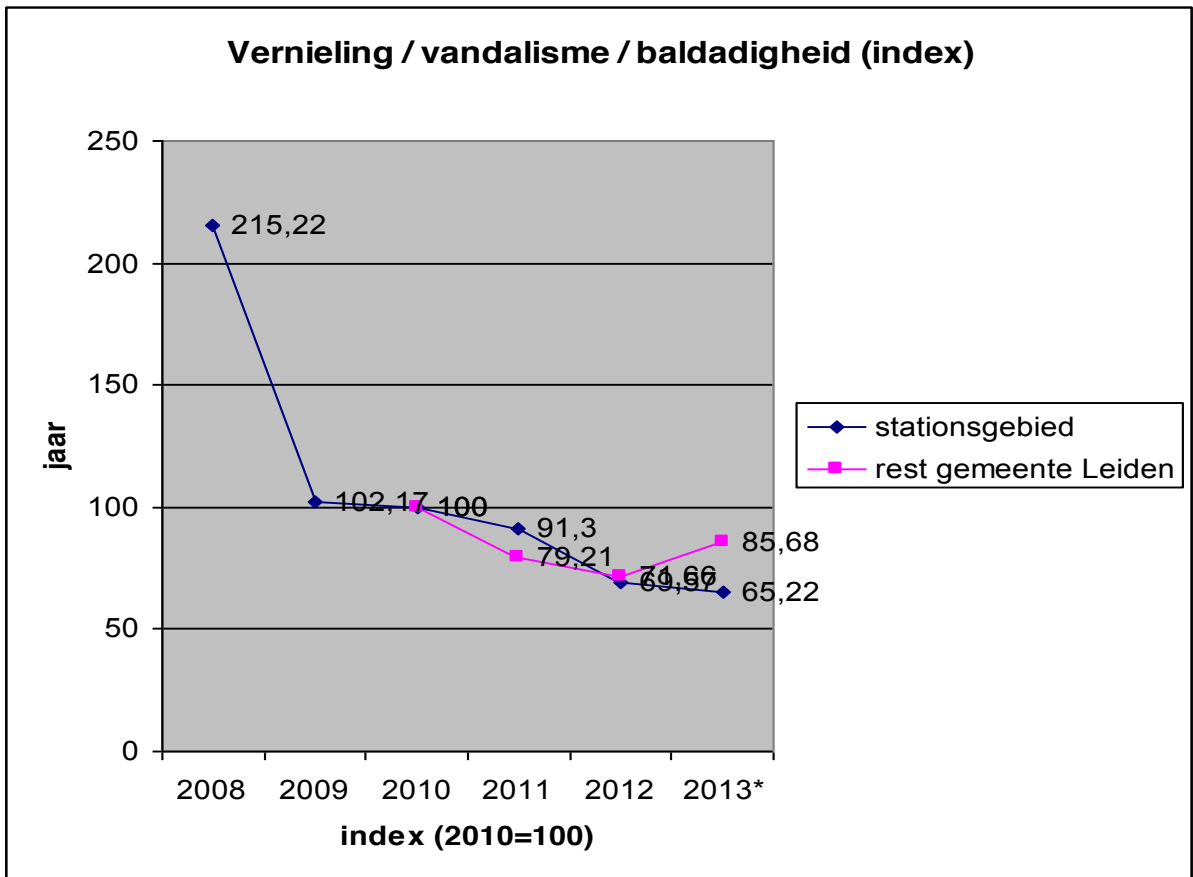
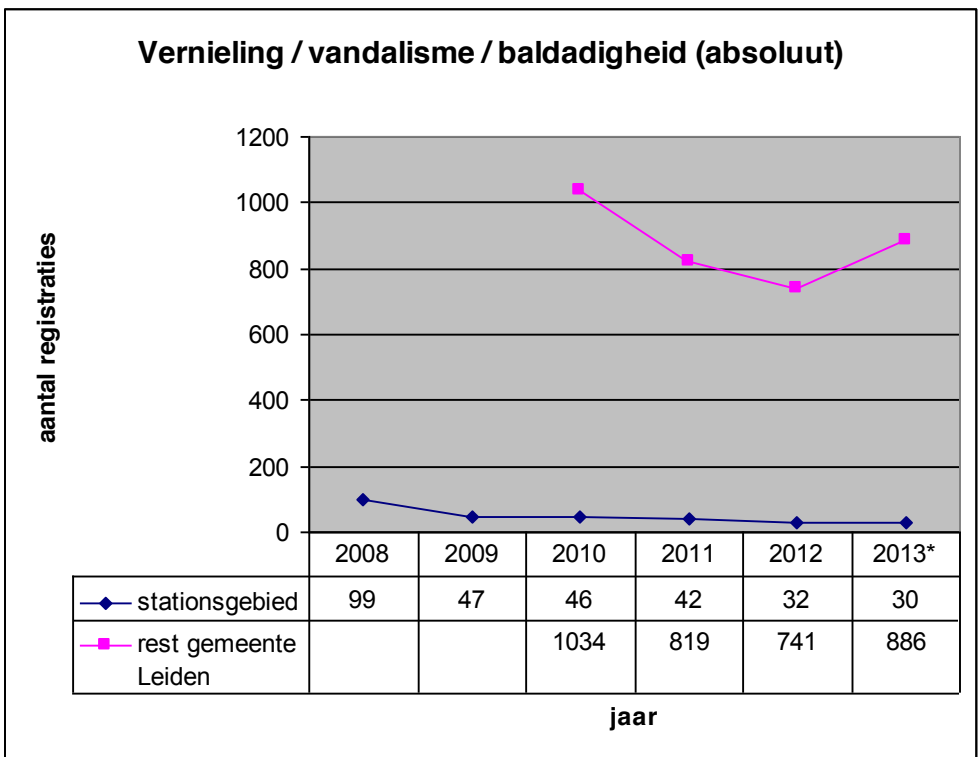

Zakkenrollen / diefstal

Vernieling / vandalisme / baldadigheid

Toelichting trendanalyses

Allereerst bespreken we de trend van diefstallen van fietsen en bromfietsen in zowel het stationsgebied als de rest van de gemeente Leiden weergegeven. Om de cijfers beter met elkaar te vergelijken zijn deze omgezet naar indexcijfers (2010=100 (stationsgebied: n=342, gemeente Leiden: n=1386)).

Uit de registraties van het aantal incidenten wordt duidelijk dat het aantal diefstallen van fietsen en bromfietsen in het stationsgebied sinds 2008 aanzienlijk is gedaald. Ook na de invoering van het cameratoezicht (december 2010) is een aanzienlijke daling te zien. In deze zelfde periode is een zeer lichte daling te zien in het aantal fiets- en bromfietsdiefstallen in het controlegebied, de rest van de gemeente Leiden.

In de volgende figuren is het aantal registraties van overlast, openbare orde en drugsmeldingen weergegeven. Ook in deze categorie is sinds 2008 een sterke daling. Na de invoering van het cameratoezicht blijft de dalende lijn zichtbaar.

Overlast in de gemeente Leiden (n=4830 in 2010) is een registratie die zeer veel voorkomt. Hierdoor blijft het indexcijfer van het totaal aantal registraties in de gemeente Leiden met een lichte daling vrij constant.

Het verschil dat wordt gevonden in de tabel blijkt voornamelijk veroorzaakt te zijn door de piek in het aantal winkeldiefstallen in het stationsgebied in 2009. Daar waar het aantal winkeldiefstallen, na de invoering van cameratoezicht, in 2011 toeneemt (n=42) is er in 2012 een afname van het aantal meldingen te zien (n=30). Omdat het aantal registraties van winkeldiefstallen in het stationsgebied erg laag is (2010: n=32), is het lastig om daadwerkelijk uitspraken te doen over veranderingen in de trend.⁹

In het figuur hiervoor is de trend van het aantal gevallen van zakkenrollen / diefstal weergegeven. Sinds 2010 is het aantal registraties in de gehele gemeente aanzienlijk toegenomen, van 45 registraties in 2010 naar 168 registraties in 2012. Het stationsgebied scoort redelijk constant op het aantal registraties van zakkenrollerij.

Problematisch voor de registratie van zakkenrollerij is dat de locatie waar het delict heeft plaatsgevonden en de locatie waar het delict wordt opgemerkt niet gelijk zijn. De locatie die wordt geregistreerd is de locatie waar het slachtoffer de vermissing opmerkt of waar het slachtoffer denk te zijn bestolen. Op het station is de portemonnee weer nodig (de vermissing wordt opgemerkt) of wordt de portemonnee weggestopt (voor het laatst gezien).

⁹ Welsh, B.C. & D.P. Farrington (2003). Effects of closed circuit television surveillance on crime: protocol for a systematic review.

Registraties van de locatie van zakkenrollerij geven hiermee gemakkelijk een vertekend beeld van de daadwerkelijke situatie.

De trend van het aantal registraties van vernielingen, vandalisme en baldadigheid laat voor zowel het stationsgebied als voor de gemeente Leiden een dalende lijn zien. Met 99 registraties in het stationsgebied in 2008 is het aantal registraties afgenomen naar n=32 in 2012. Voor het controle gebied geldt een afname van een gelijk strekking, van n=1034 in 2010 naar n=741 in 2012.

De Maryland Scientific Methods Scale (MSMS) is een internationaal geaccepteerde maatstaf voor de validiteit van effectevaluaties.¹⁰ Volgens de MSMS worden evaluatiestudies ingedeeld in vijf categorieën. Deze vijf categorieën beschrijven niveaus van wetenschappelijke validiteit. Hierbij heeft niveau 1 de laagste validiteit en niveau 5 de hoogste validiteit. Het gaat hierbij om de volgende categorieën:

- Niveau 1: Correlatie : samenhang tussen een beleidsmaatregel en een uitkomstvariabele na invoeringen van de beleidsmaatregel.
- Niveau 2: Voor- en nameting zonder vergelijkingsconditie
- Niveau 3: Voor- en nameting met vergelijkingsconditie
- Niveau 4: Voor- en nameting in verschillende experimentele- en vergelijkingssituaties gecontroleerd voor overige beïnvloedende factoren
- Niveau 5: Effectmeting met random toewijzing.

Om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van cameratoezicht is een voor- en nameting met een controlegebied (niveau 3 MSMS) nodig. Daaraan wordt in dit rapport voldaan.

¹⁰ Farrington, D.P., Gottfredson, D.C., Sherman, L.W. & Welsh, B.C. (2002) The Maryland scientific methods scale. In: Sherman, L. (ed.) Evidence-based crime prevention. London: Routledge.

Bijlage 2: Wetgeving

Gemeentewet 151c

1. 1. De raad kan bij verordening de burgemeester de bevoegdheid verlenen om, indien dat in het belang van de handhaving van de openbare orde noodzakelijk is, te besluiten tot plaatsing van vaste camera's voor een bepaalde duur ten behoeve van het toezicht op een openbare plaats als bedoeld in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties en andere bij verordening aan te wijzen plaatsen die voor een ieder toegankelijk zijn. De burgemeester bepaalt de duur van de plaatsing en wijst de openbare plaats of plaatsen aan, met inachtneming van hetgeen daaromtrent in de verordening is bepaald.

2. De burgemeester stelt, na overleg met de officier van justitie in het overleg, bedoeld in artikel 14 van de Politiewet 1993, de periode vast waarin in het belang van de handhaving van de openbare orde daadwerkelijk gebruik van de camera's plaatsvindt en de met de camera's gemaakte beelden in elk geval rechtstreeks worden bekeken.

3. De burgemeester bedient zich bij de uitvoering van het in het eerste lid bedoelde besluit van de onder zijn gezag staande politie.

4. De aanwezigheid van camera's als bedoeld in het eerste lid is op duidelijke wijze kenbaar voor een ieder die de desbetreffende openbare plaats betreedt.

5. Met de camera's worden uitsluitend beelden gemaakt van een openbare plaats als bedoeld in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties en andere bij verordening aan te wijzen plaatsen die voor een ieder toegankelijk zijn.

6. De met de camera's gemaakte beelden mogen in het belang van de handhaving van de openbare orde worden vastgelegd en gedurende ten hoogste vier weken worden bewaard.

7. De vastgelegde beelden, bedoeld in het zesde lid, vormen een tijdelijk register in de zin van de Wet politieregisters. Met inachtneming van artikel 13, zevende lid, van de Wet politieregisters kunnen uit dat register gegevens worden verstrekt ten behoeve van de opsporing van een gepleegd strafbaar feit. 8. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden met het oog op de goede uitvoering van het toezicht, bedoeld in het eerste lid, regels gesteld omtrent:

a. de vaste camera's en andere technische hulpmiddelen benodigd voor het toezicht, bedoeld in het eerste lid, en de wijze waarop deze hulpmiddelen worden aangebracht;

b. de personen belast met of anderszins direct betrokken bij de uitvoering van het toezicht; en

c. de ruimten waarin de waarneming of verwerking van door het toezicht vastgelegde beelden plaatsvindt.

APV Artikel 2:77 Cameratoezicht op openbare plaatsen

De burgemeester kan overeenkomstig artikel 151c van de Gemeentewet besluiten tot plaatsing van vaste camera's voor een bepaalde duur ten behoeve van het toezicht op een openbare plaats:

- a.
in de directe omgeving van het gebouw Nieuwe Energie;
- b.
binnen en/of in de directe omgeving van het station Leiden Centraal, met dien verstande dat wordt voorkomen dat in het geobserveerde gebied toegangen tot woningen en het binnengaan en verlaten hiervan in beeld worden gebracht.

Bijlage 3: Onderzoeksverslag LeidenPanel

Rapportage LeidenPanel - Cameratoezicht OV

Gemeente Leiden, afdeling Strategie en onderzoek – oktober 2013

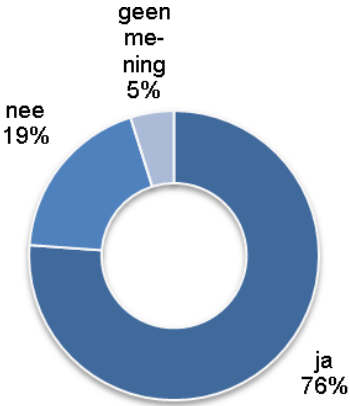
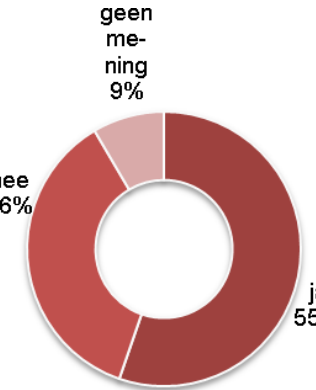
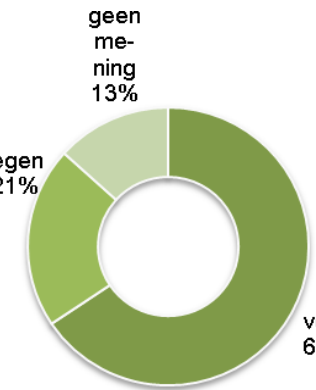
In september 2013 is een enquête uitgezet onder de leden van het LeidenPanel over cameratoezicht op station Leiden Centraal. In totaal hebben 474 panelleden de enquête ingevuld. Dat is een respons van 65%. Hieronder staan de uitkomsten van deze peiling.

Aanleiding

Vanwege het grote aantal reizigers heeft de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding station Leiden Centraal aangewezen als risicovolle locatie waar het gaat om een mogelijke terroristische aanslag. Het is het op vier na drukste station van Nederland. De gemeente heeft daarom in december 2010 bewakingscamera's rond Leiden Centraal geplaatst. Het doel is het verhogen van de veiligheid. De inzet van dit cameratoezicht is onder andere om daarmee terroristische aanslagen te voorkomen, verdachte personen op te sporen en het regelen van hulpverlening bij rampen. In het station zelf organiseren de NS en ProRail hun eigen cameratoezicht. Eind 2013 evalueert de gemeente het cameratoezicht. Deze enquête onder het LeidenPanel is daar een onderdeel van.

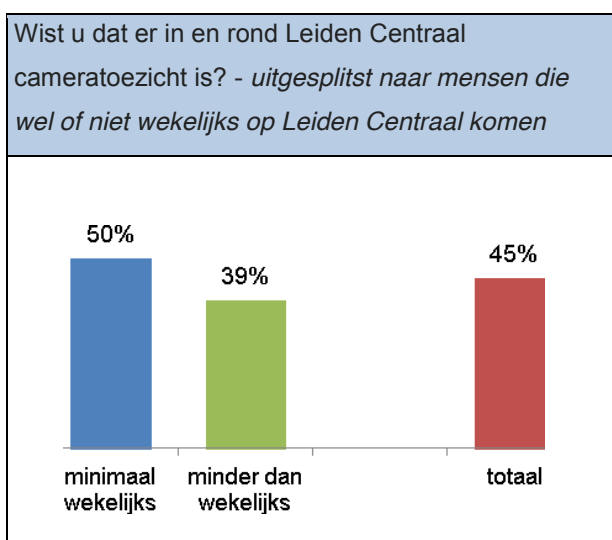
Algemeen gevoel over veiligheid en cameratoezicht

Driekwart (76%) van de panelleden denkt dat cameratoezicht in het algemeen een positief effect heeft op de veiligheid en/of het gevoel van veiligheid van burgers. Als men specifiek naar de eigen ervaring wordt gevraagd zegt een ruime helft (55%) dat cameratoezicht ertoe leidt dat zij zich veiliger voelen in de openbare ruimte. In het algemeen is tweederde (66%) van de panelleden voor cameratoezicht op straat en één op de vijf (21%) tegen.

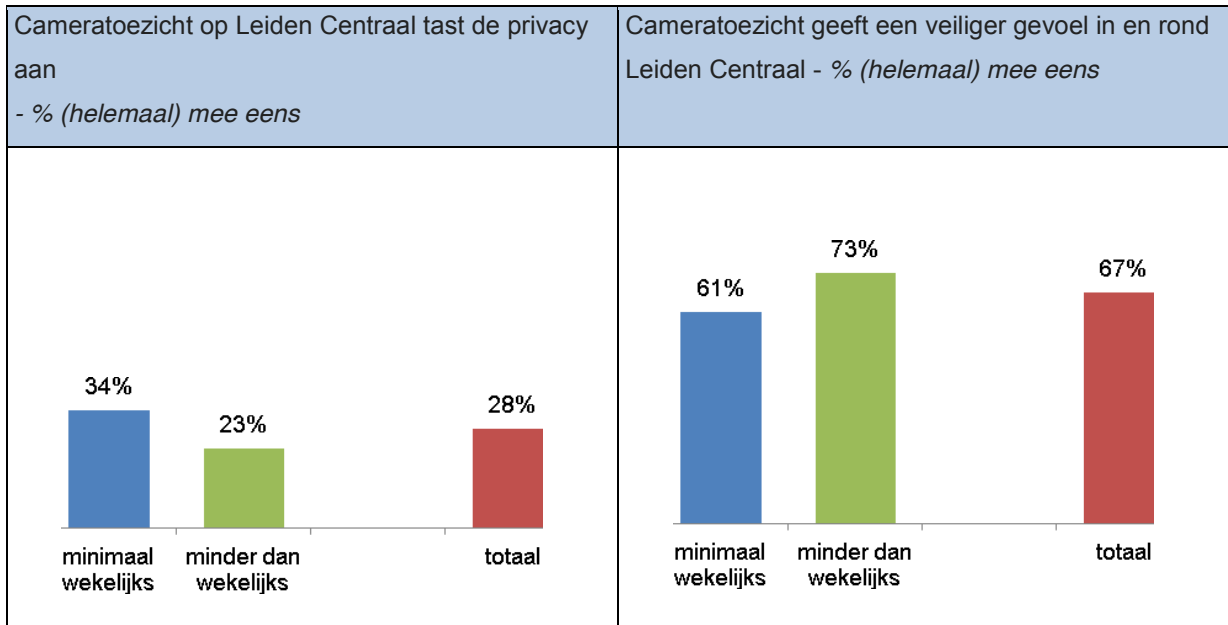
Denkt u - in het algemeen - dat cameratoezicht een positief effect heeft op de veiligheid en/of het gevoel van veiligheid van burgers?	Voelt u zich - in het algemeen - veiliger als er in de openbare ruimte cameratoezicht aanwezig is?	Bent u - in het algemeen - voor of tegen cameratoezicht op straat?
 <p>geen mening 5%</p> <p>nee 19%</p> <p>ja 76%</p>	 <p>geen mening 9%</p> <p>nee 36%</p> <p>ja 55%</p>	 <p>geen mening 13%</p> <p>tegen 21%</p> <p>voor 66%</p>

Cameratoezicht op Leiden Centraal

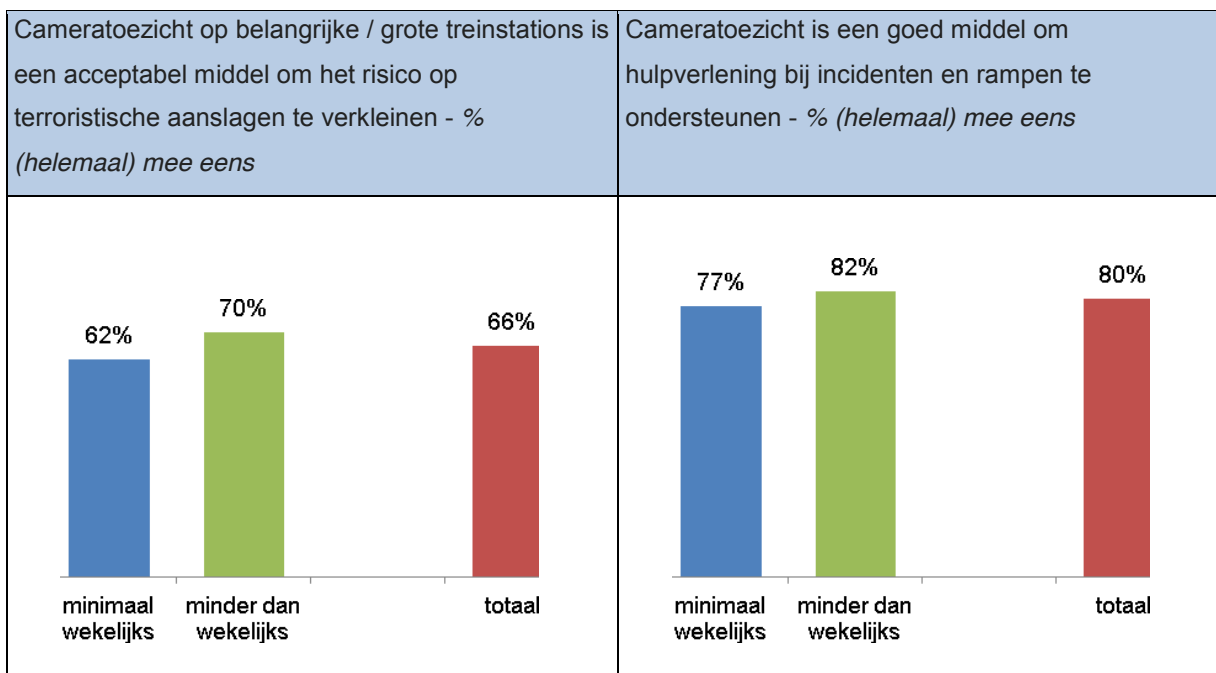
Van alle panelleden komt 99% wel eens op station Leiden Centraal. Ongeveer de helft komt er minimaal wekelijks, waarvan 16% dagelijks. Vrijwel alle panelleden kunnen dus iets zeggen over de veiligheid aldaar. De antwoorden op een aantal vragen zijn uitgesplitst naar mensen die minimaal wekelijks op Leiden Centraal komen en mensen die er minder vaak komen. In totaal wist 45% van de leden van het LeidenPanel dat er cameratoezicht is op Leiden Centraal. Mensen die minimaal wekelijks op het station komen, zijn vaker op de hoogte.

De panelleden is gevraagd te reageren op een aantal stellingen. In onderstaande grafieken is steeds het percentage weergegeven van mensen die het helemaal eens of eens zijn met de stelling. In bijlage A is de totale uitsplitsing naar alle antwoordmogelijkheden opgenomen.

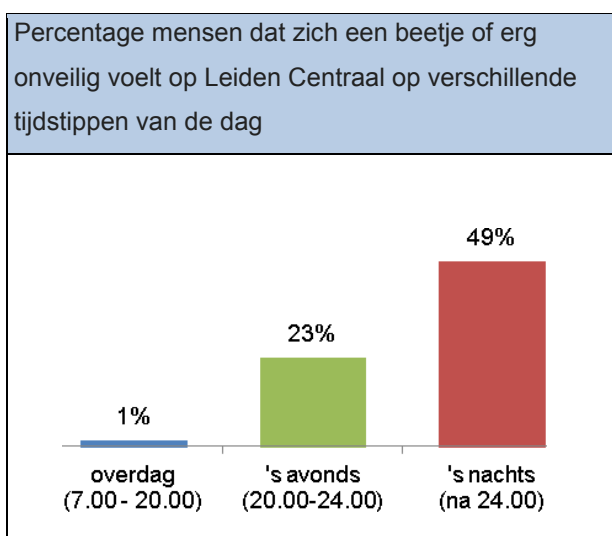

28% van de panelleden vindt dat cameratoezicht op Leiden Centraal de privacy aantast. Mensen die er minimaal wekelijks komen vinden dit vaker. Tweederde (67%) van de panelleden is van mening dat cameratoezicht op Leiden Centraal een veiliger gevoel geeft, mensen die er minder dan eens per week komen vinden dit vaker. Ook tweederde (66%) van de panelleden is het eens met de stelling dat cameratoezicht op grote treinstations een acceptabel middel is om het risico op terroristische aanslagen te verkleinen. Hierbij is het verschil tussen mensen die Leiden Centraal minimaal wekelijks bezoeken en mensen die dat minder vaak doen niet significant. Vier van de vijf panelleden vinden dat cameratoezicht een goed middel is om hulpverlening bij incidenten en rampen te ondersteunen. Ook hier is geen verschil tussen mensen die Leiden Centraal minimaal wekelijks bezoeken en degenen die dat minder vaak doen.

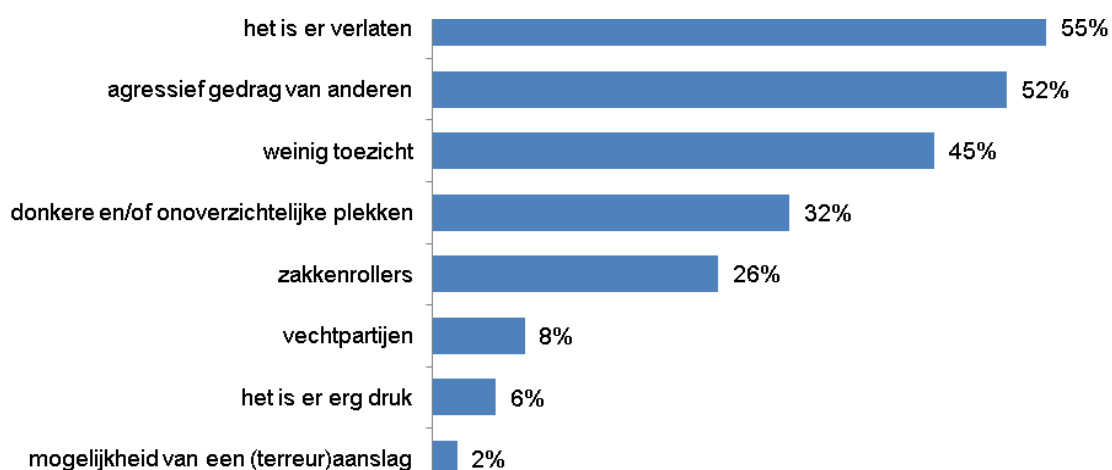
(On)veiligheid op Leiden Centraal

Aan de panelleden die wel eens op Leiden Centraal komen (zoals gezegd 99% van alle panelleden) is gevraagd of zij zich daar wel eens onveilig voelen, uitgesplitst naar verschillende periodes van de dag. Overdag voelt vrijwel iedereen zich veilig, 's Avonds voelt bijna een kwart (23%) zich een beetje of erg onveilig en 's nachts de helft (49%). In bijlage A staat een complete tabel.

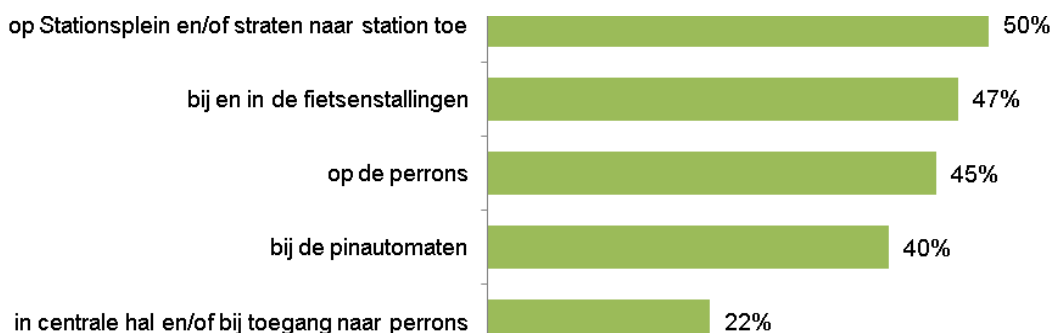

Aan de mensen die zich op één of meer momenten een beetje of erg onveilig voelen is gevraagd wat hiervan de reden is en op welke plekken dit voorkomt. De belangrijkste redenen zijn dat het er verlaten is en dat anderen agressief gedrag vertonen. In mindere mate in de centrale hal, maar verder zijn veel plekken in en rond het station locaties waar men zich onveilig voelt.

Wat is de reden dat u zich niet veilig voelt op Leiden Centraal? - meer antwoorden mogelijk en alleen gevraagd aan mensen die zich op minimaal één van de tijdstippen een beetje of erg onveilig voelen

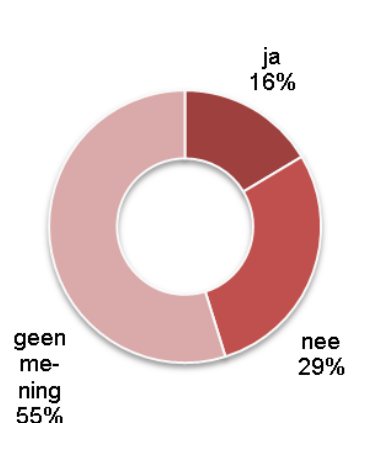
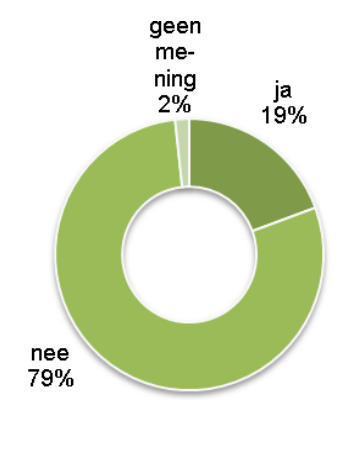
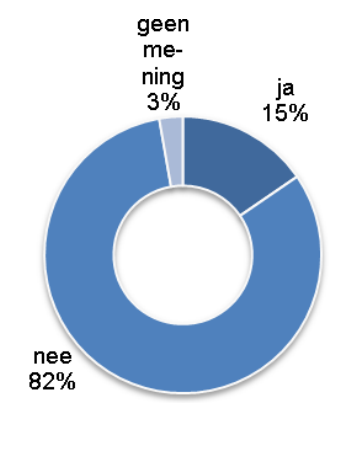

Kunt u aangeven op welke plekken in of rond Leiden Centraal u zich wel eens onveilig voelt? - meer antwoorden mogelijk en alleen gevraagd aan mensen die zich op minimaal één van de tijdstippen een beetje of erg onveilig voelen

Gevoel over veiligheid en cameratoezicht op Leiden Centraal

Tot slot is de panelleden gevraagd of ze het gevoel hebben dat het de afgelopen jaren veiliger is geworden in en rond Leiden Centraal. 16% zegt van wel, 29% van niet en 55% heeft hierover geen mening. Mensen die 'nee' antwoorden geven vaak aan dat de veiligheid in hun beleving niet is veranderd. Mensen die 'ja' antwoorden geven aan dat de veranderde inrichting, met veel winkels en levendigheid, heeft bijgedragen aan de toegenomen veiligheid. Ongeveer vier op de vijf (79%) van de panelleden is zich niet bewust van de camera's als zij op Leiden Centraal zijn. Ook ongeveer vier op de vijf (82%) panelleden vindt het vanuit het oogpunt van privacy geen probleem dat er camera's hangen, maar 15% wel.

Heeft u het gevoel dat het de afgelopen twee jaar veiliger is geworden in of rond Leiden Centraal?	Als u in of rond Leiden Centraal bent, bent u zich er dan bewust van dat er camera's hangen?	Heeft u uit oogpunt van uw privacy problemen met cameratoezicht in en rondom Leiden Centraal?
 <p>ja 16%</p> <p>nee 29%</p> <p>geen mening 55%</p>	 <p>ja 19%</p> <p>nee 79%</p> <p>geen mening 2%</p>	 <p>ja 15%</p> <p>nee 82%</p> <p>geen mening 3%</p>

Aan het einde van de vragenlijst konden mensen nog opmerkingen kwijt over het onderwerp. Deze zijn te vinden in bijlage B.

Bijlage A. Complete beantwoording van specifieke vragen

stelling: Cameratoezicht op Leiden Centraal tast de privacy aan	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
helemaal mee eens	11%	5%	8%
mee eens	23%	18%	20%
neutraal	21%	24%	23%
mee oneens	32%	34%	33%
helemaal mee oneens	13%	17%	15%
geen mening	1%	1%	1%
totaal	100%	100%	100%

stelling: Cameratoezicht geeft een veiliger gevoel in en rond Leiden Centraal	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
helemaal mee eens	17%	17%	17%
mee eens	44%	56%	50%
neutraal	13%	13%	13%
mee oneens	18%	10%	14%
helemaal mee oneens	7%	2%	5%
geen mening	0%	2%	1%
totaal	100%	100%	100%

stelling: Cameratoezicht op belangrijke / grote treinstations is een acceptabel middel om het risico op terroristische aanslagen te verkleinen	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
helemaal mee eens	25%	27%	26%
mee eens	37%	43%	40%
neutraal	14%	13%	13%
mee oneens	12%	7%	9%
helemaal mee oneens	12%	6%	9%
geen mening	0%	4%	2%

totaal	100%	100%	100%
---------------	-------------	-------------	-------------

stelling: Cameratoezicht is een goed middel om hulpverlening bij incidenten en rampen te ondersteunen	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
helemaal mee eens	31%	32%	31%
mee eens	47%	50%	48%
neutraal	11%	9%	10%
mee oneens	7%	3%	5%
helemaal mee oneens	3%	2%	2%
geen mening	2%	4%	3%
totaal	100%	100%	100%

Kunt u hieronder aangeven wanneer u zich veilig of onveilig voelt in en rond Leiden Centraal? - Overdag (7.00–20.00 uur)	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
erg veilig	66%	57%	62%
redelijk veilig	32%	41%	37%
beetje onveilig	1%	1%	1%
erg onveilig	0%	0%	0%
totaal	100%	100%	100%

Kunt u hieronder aangeven wanneer u zich veilig of onveilig voelt in en rond Leiden Centraal? - 's Avonds (20.00–24.00 uur)	minimaal wekelijks bezoek	minder dan wekelijks bezoek	totaal
erg veilig	33%	20%	27%
redelijk veilig	47%	52%	49%
beetje onveilig	19%	25%	22%
erg onveilig	1%	2%	2%
totaal	100%	100%	100%

Kunt u hieronder aangeven wanneer u zich	minimaal	minder dan	totaal
--	----------	------------	--------

veilig of onveilig voelt in en rond Leiden Centraal? - 's Nachts (na 24.00 uur)	wekelijks bezoek	wekelijks bezoek	
erg veilig	14%	9%	12%
redelijk veilig	43%	34%	39%
beetje onveilig	30%	41%	35%
erg onveilig	12%	16%	14%
totaal	100%	100%	100%

Bijlage B. Antwoorden op de slotvraag

Heeft u nog opmerkingen of aanvullingen bij het onderwerp van deze vragenlijst?
"Cameratoezicht op belangrijke / grote treinstations is een acceptabel middel om het risico op terroristische aanslagen te verkleinen." Dit is een voorbeeld van een te onzorgvuldig geformuleerde stelling: natuurlijk is iedereen voor cameratoezicht als dit terroristische acties voorkomt. Alleen is dit een onwaarschijnlijke veronderstelling. Wat betekent het dus als iemand deze stelling niet steunt? Dat hij/zij tegen cameratoezicht is of dat hij/zij niet gelooft dat er verband is tussen cameratoezicht en terrorisme? Zo waren er dit keer helaas meer onzorgvuldig geformuleerde vragen.
"Geen mening" betekent niet dat ik geen mening heb. Cameratoezicht dient zeer selectief te worden ingezet, uit afweging privacy en veiligheid. In zijn algemeenheid laten de algemene vragen van deze enquête zich daarom moeilijk beantwoorden.
"They who can give up essential liberty to obtain a little temporary safety, deserve neither liberty nor safety." - Benjamin Franklin.
a) Als iemand een terroristische aanslag wil plegen, laat hij zich niet afschrikken van een camera. b) Om zakkenrollers/fietsendieven te herkennen kunnen camerabeelden handig zijn. Maar moet je dan echt altijd overal iedereen filmen?
Actievere opstelling Leidse politie, slap reageren op beelden van camera's.
Agressieve mensen staan er echt niet bij stil dat er camera's hangen en gedragen zich dus echt niet anders. En als er iets gebeurt, kan de camera je niet te hulp schieten! Als er dan iemand komt, is het al te laat! Meer toezicht is effectiever.
Alleen camera's plaatsen heeft te weinig positief effect op het vergroten van de veiligheid. Beveiligers die rondlopen werkt beter, voldoende verlichting is ook noodzakelijk.
Als de beelden niet worden uitgezonden/openbaar worden gemaakt, heb ik op CS geen probleem met een camera. Ik moet er niet aan denken dat overal in NL camera's komen te hangen. Als er in een straat camera's hangen, denk ik: dat is zeker nodig, hier zijn veel problemen. Dat geeft mij dan weer een onveilig gevoel.
Als er camera's hangen dan moeten ze het wel doen , aan fop camera's hebben we niks
Als ik langs / door Leiden CS loop tel ik minstens 47 camera's zonder te stoppen of me om te draaien. Waanzin. Daar ga je echt geen boeven mee tegenhouden als het ooit zo ver komt. Verder heb ik geen

<p>idee wie die beelden bekijkt (als er al iemand kijkt), of dat ze alleen worden opgeslagen voor 'achteraf'. Zo ja, waar en door wie worden die beelden bewaard en wie kan er achteraf naar kijken? Hoe lang wordt dat bewaard? Beveiliging is prima, maar laat dan die stationswachten wat meer rondlopen. Dat is ook zichtbaarder voor de passanten en geeft dus een beter gevoel van veiligheid: er 'is iemand'.</p>
<p>Als je niets te verbergen hebt dan hoef je ook niet op te winden over camera's.</p>
<p>Als je niets te verbergen heb dan is er toch ook geen reden om je daar ongerust over te maken.</p>
<p>Als men niets te verbergen heeft kan men er ook geen probleem mee hebben dat er cameratoezicht is. Dan mag men alleen maar blij zijn dat er gewaarborgd wordt voor onze veiligheid.</p>
<p>Begrijp de problemen rond privacy niet helemaal. Camera's hangen in iedere winkel waar men komt. Zo ook buiten op de openbare weg. Deze zijn in de winkels opgehangen ter veiligheid van het personeel en de criminaliteit in welke vorm dan ook te verkleinen. Buiten kunnen ze een veiliger gevoel geven mits ze ook direct live meegekeken worden en direct tot actie wordt overgegaan in geval van criminaliteit of andere vorm onveilig situatie. Zelf geen kwaads in de zin dan zijn deze camera's toch geen enkel probleem.</p>
<p>Bij dit soort vragenlijsten is het altijd moeilijk nuances aan te brengen in de beantwoording. Vandaar ook dat ik een aantal keer "geen mening" heb ingevuld. Camerabewaking op het station is, denk ik, goed, maar er blijft toch altijd het "Big Brother is watching you" waar George Orwell en anderen o.m. in het boek "Brave New World" voor waarschuwden. In de UK is camerabewaking helemaal doorgesloten, naar het schijnt. De gulden middenweg is wel het beste, het moet niet gaan doorschieten, en de overheid dient op dit punt altijd kritisch te blijven.</p>
<p>Camera op het station vind ik niet zo bezwaarlijk, het geeft de gemiddelde mens het (schijn)gevoel van veiligheid. Angst voor de ander is een aangepraat fenomeen waar vooral flink aan verdient wordt (camera installeren, al die talentloze beveiligers die eigenlijk een verkapte werkloosheid maskeren). Camera op straat vind ik bezwaarlijk, het geeft mij geen gevoel van veiligheid maar van controle. Big Brother is watching you. Ik kom uit een generatie die weet dat dit niet alleen de titel van de moeder aller reality soaps is. Maar ook hier geldt: dit is wat de angstige moderne mens blijkbaar geruststelt.</p>
<p>Camera's ophangen is een dure hobby en helpt niet. De camera's moeten effectief benut en ingezet worden. Fysieke aanwezigheid van beveiliging, NS personeel, politie enz is veel effectiever en menselijker.</p>
<p>Camerabeelden helpen bij het vaststellen van daders en schuldvraag, waardoor dit langzamerhand steeds preventiever zal kunnen werken. Goede zaak</p>
<p>Camerabeelden lijken vooral gebruikt te worden om achteraf daders te kunnen pakken, het zou beter zijn als er snel gereageerd zou worden als er iets goed mis gaat - zie de beelden van Eindhoven, waarbij het slachtoffer niet gered werd ondanks de camera's, maar wel de daders gepakt werden. Weten dat er beveiligers in de startblokken zitten om vrijwel direkt in te grijpen zou echt een nog veiliger gevoel geven.</p>
<p>Camera's bieden schijnveiligheid, het is een verkeerde weg, die we op deze manier inslaan. "de ander" wordt zo meer en meer een potentiële bedreiging, ipv gewoon een medemens.</p>

Beter kunnen we investeren in hoe we weer wat normaler met elkaar om kunnen gaan.
Camera's kunnen een oplossing zijn voor bepaalde problematiek maar het moet niet zo zijn dat camera's ophangen voldoende is. Het mag aan de andere kant ook niet zo zijn dat camera's opgehangen worden zonder overtuigende veiligheidsredenen (niet ophangen om het ophangen).
Camera's lossen voor mij het probleem van veilig voelen niet op. Hooguit dat je achteraf kan zien wat er gebeurd is. Hulpverleners die eventueel direct naar de camerabeelden kijken, zijn er ook niet direct, dus het is een schijnveiligheid.
Camera's op zich maken de stad niet veiliger. Het gaat om de snelle opvolging bij incidenten. Bovendien kreeg een keurige heer laatst een bekeuring omdat hij op een zeer hete dag biertje op een bankje dronk terwijl hij op zijn vrouw zat te wachten..... daar score je punten mee!
Camera's voorkomen geen misdrijven. Hooguit helpen ze bij opsporing van daders, maar vooral onschuldige burgers lopen te kijk en niemand weet wat er met de beelden gebeurt. Wie garandeert dat de beelden ook binnen de wettelijke termijn vernietigd worden?
Cameratoezicht helpt in mijn ogen vooral achteraf, bij het oplossen van (kleine) misdaden. Vooraf niet, want dan zouden er permanent agenten naar alle beelden moeten kijken en dat gebeurt niet voorzover ik weet.
Cameratoezicht is een noodzakelijk kwaad geworden. Het kan goed werken, maar desondanks zijn er toch veel voorbeelden van geweldpleging terwijl er camera's aanwezig zijn. Daarmee is het m.i geen preventieve maatregel.
Cameratoezicht is leuk maar als er echt iets aan de hand is, is politie om wat voor reden dan ook altijd te laat en kan er misschien achteraf iets vast gesteld worden! Geeft voor mij geen gevoel van directe veiligheid alleen het gevoel van ongewild gevolgd worden. En het idee dat al dat "toezicht" in verkeerde handen kan komen en iedereen kan volgen is voor mij zeer onplezierig.
Cameratoezicht is m.i. effectiever achteraf, om pakkans te verhogen als het leed al is geschied, ik verwacht geen preventief effect of pakkans op heterdaad. Ik kan me niet voorstellen dat iemand realtime alles zit te bekijken en ingrijpt wanneer er iets akeligs gebeurt.
Cameratoezicht om geweld en diefstal te voorkomen, danwel -adequaat- op te lossen is op stations en op sportvelden aan te bevelen
Cameratoezicht prima maar geen wondermiddel en het zou prettig zijn bij eventuele misstanden dat de beelden direct naar het publiek kunnen om de daders te achterhalen en de privacy bij ernstige misdrijven, voor deze misdadigers, op een lager plan gezet wordt.
Cameratoezicht voor veiligheidsaspecten is een goede zaak, echter er mag geen misbruik worden gemaakt voor niet veiligheidsaspecten!
Cameratoezicht voorkomt m.i. geen misdrijven of geweld van welke vorm dan ook. Wel is het een goed opsporingshulpmiddel en kan inderdaad bij rampen c.q. aanslagen wel in het voordeel werken (crowdcontrol) Met andere woorden, het heeft z'n nut eigenlijk pas als er iets daadwerkelijk gebeurt.
Cameratoezicht zie ik meer als middel om ongeregeligheden zoals diefstal, beroving en lastig vallen van

reizigers en anderen te voorkomen. Niet zozeer als een middel om terroristische aanvallen te voorkomen.
Cameratoezicht voegt niets toe aan de feitelijke veiligheid - al helemaal niet als ze niet live worden uitgekeken - en zijn kostenverslindend. Nutteloze verkwisting van overheidsgeld.
Dat er meer professionals en gewone burgers training moeten krijgen om op te treden bij calamiteiten.
Dat ik het cameratoezicht zinvol vindt om de kans op opsporing van daders aanzienlijk te verhogen.
De aanwezigheid van fysieke beveiligers zou mij een veiliger gevoel geven dan cameratoezicht. Een camera kan niet ingrijpen als er wat gebeurt.
De kreet dat de camera's behulpzaam zijn bij terrorisme, rampen en dergelijke is summier (en de meest onwaarschijnlijke..) Denk aan toezicht, opsporing en andere (hulp)diensten. Met goede camera's (en ik bekijk deze camera beelden beroepsmatig zo nu en dan) kun je heel duidelijke signalen geven indien gewenst. Beeldmateriaal is bewijsmateriaal (indien van toepassing en met toestemming Officier van Justitie). Ik ben voorstander van meer camera's op strategische punten in het centrum en de omgeving. meer pakkans , meer begrip van de bevolking !!
De meerkeuzen zijn nog niet eenduidig; ik vind camera's wel degelijk een inbreuk op de privacy maar vindt dat acceptabel in het licht van de risicobeheersing. die nuance kon ik niet kwijt.
De NS toegangspoortjes geven een onveilig gevoel. Juist bij grote calamiteiten, moet de hele mensen massa zich door die poortjes wringen. Dat beangstigt mij.
De omgeving van het station zou aantrekkelijker gemaakt moeten worden zodat het unheimische gevoel minder wordt.
De veiligheid die camera's geven is toch meer een beetje achteraf. Ik vraag me af of criminelen zich er door laten beïnvloeden. Mijn vrouw is vorig jaar beroofd van haar portemonnee en pinpas door zakkenrollers op het station, maar daar heeft de politie (ook achteraf) weinig aan kunnen doen.
De vraag is principieel of cameratoezicht structureel moet zijn ivm privacy van alle burgers
Deze vragenlijsten hebben totaal geen zin. Ga de straat op en vraag de burgers wat hun irriteert.
Dit onderwerp is ook van toepassing op station Lammenschans en De Vink. Vaak wordt een onveilig gevoel in de avond/nacht veroorzaakt door overdreven luidruchtige reizigers. De aanwezigheid van de groep beveiligers heeft daar altijd een direct positief effect op zonder dat ze iets hoeven te doen. Beveiligers ook regelmatig zichtbaar aanwezig laten zijn voor/achter station, busstation en fietsenrekken. Wat zich nu niet in het station ophoudt doet dat vaak daarbuiten.
Doen alle camera's het en worden de beelden ook live bekeken? Een insider wist me te vertellen dat de camera's fake zijn en er alleen hangen om een schijnveiligheid te kweken.
Door een camera zal ik me niet veiliger voelen, wel als er meer mensen zijn om me heen. Dit is te creëren!
Er moet echt iets aan het busstation gedaan worden
Er sterven dagelijks meer mensen wereldwijd in t verkeer dan de afgelopen 10 jaar aan terroristische aanslagen in totaal. Dus laat het terrorisme hier buiten.

<p>Er wordt aan voorbij gegaan dat er nog steeds individuen rondlopen die bedelen (toegestaan ?!) en een onvriendelijke situatie creëren. Als je deze mensen erop aanspreekt, en vraagt weg te gaan worden ze onvriendelijk ! Ook zijn er steeds meer "daklozen" die er bivakkeren.</p>
<p>Er wordt nergens vermeld hoe lang de camerabeelden bewaard worden en ook niet of alle camerabeelden live gevolgd worden in een meldkamer of pas achteraf bekeken worden. Dat maakt nogal uit voor mijn gevoel van privacy, dus daarom vind ik het moeilijk deze vragen te beantwoorden.</p>
<p>Er zijn veel grotere problemen rond station Centraal.</p>
<p>Fietsen die overal worden neergezet zeker uit oogpunt veiligheid moeten deze verwijderd worden wat nu veel te weinig gebeurt (kijk aan de rechter kant van het station nu er ook een roc bij is gekomen die geen fietsenstalling heeft . 's Avonds zie je er vreemde onpure mensen staan die daar niets te zoeken hebben.</p>
<p>Geen enkele vraag over kosten/baten? Ik vind principe van cameratoezicht wel goed, maar hangt van de kosten af. Vrij eenzijdige vragenlijst was dit dus.</p>
<p>Het gebruik van camera's op of rond het station is voor mij geen probleem zolang er goed op toegezien wordt dat deze alleen gebruikt worden voor terroristische dreigingen en/of om daders van (zware) misdrijven met slachtoffers op te sporen/aan te klagen.</p>
<p>Het is een vals gevoel van veiligheid, alleen achteraf zal er iets mee gedaan worden bijvoorbeeld om vermiste personen op te sporen.</p>
<p>Het is een hellend vlak.</p>
<p>Het is van belang wat er met de camera beelden gebeurt. Zowel qua beveiliging als wat betreft privacy. Communicatie hierover vind ik erg beperkt.</p>
<p>Het mag wat mij betreft overal in Leiden</p>
<p>Het zou fijn geweest zijn als je per vraag een toelichting had kunnen geven. Daar hadden jullie rijkere informatie uit kunnen halen dan op deze manier. Het is nl. een onderwerp met veel kanten. Juist in details zitten de verschillen of men het wel/niet eens is mbt gebruik van cameratoezicht. Wanneer is het wel een geëigend/ noodzakelijk/proportioneel middel en wanneer niet; hoe is toegang/bekijken(van beelden) geregeld; wat gebeurt er met beelden; hoe lang worden ze bewaard; wanneer mogen ze wel/niet iets met beelden (er komen ongetwijfeld dingen voorbij die niets te maken hebben met het doel waarvoor ze opgehangen waren & dan?) Etc.</p>
<p>Hoewel cameratoezicht uiteraard een privacy effect inhoudt, vind ik het alleszins aanvaardbaar wegens de verhoging van de veiligheid, verbetering incident bestrijding en analyse achteraf. Dit zeker op 'soft targets' als het CS waar dagelijks veel mensen passeren. Over de maatvoering kan men uiteraard van mening verschillen.</p>
<p>Ik ben benieuwd hoe lang en waar de digitale beelden zijn/blijven opgeslagen en wie er inzage in heeft. Cameratoezicht is m.i. een noodzakelijk kwaad wat in positieve zin bijdraagt aan veiligheid en voorkomen/oplossen van grote of kleine criminaliteit, maar het gevaar is in negatieve zin hoe en door wie, buiten en binnen de bevoegden, de gegevens worden ingezien en ingezet. Dit laatste aspect zie ik helaas nergens in deze enquête terug.</p>

Ik ben een man van 35 redelijk groot en kaal dus is het gevoel van veiligheid voor mij anders dan voor een oma van 80
Ik denk dat camera's geen aanslagen kunnen voorkomen, maar het lijkt me wel zeer nuttig bij opsporing achteraf.
Ik denk dat cameratoezicht achteraf nuttig kan zijn, maar minder bij het voorkomen van ellende. Daarom beïnvloedt cameratoezicht mijn gevoel van veiligheid niet. Ik ga ervanuit dat professionele terroristische acties rekening houden met het cameratoezicht en dus zo (snel) uitgevoerd worden, dat politie of wie dan ook te laat komt. En een gek houdt ook geen rekening met de camera.
Ik denk dat cameratoezicht niet zozeer helpt om eventuele aanslagen te voorkomen, het is meer een hulpmiddel voor reconstructie (dus achteraf) en lijkt mij voor de eventuele aanslag-pleger geen afschrikkende werking hebben. Aanwezige en zichtbare beveiligers/agenten op strategische plekken lijken mij dat wel. Bovendien vergroot dat het gevoel van veiligheid, al zal er ook een prijskaartje aan hangen.
Ik geloof niet dat cameratoezicht incidenten of aanslagen voorkomt. "Aanslagen" worden sowieso als argument misbruikt, ook in deze enquête - het speelt in op angsten van burgers, om ze zo te pushen sneller akkoord te gaan met, bijvoorbeeld, meer cameratoezicht. Het doel heiligt de middelen echter niet, en "terrorisme" is een red herring. Onze maatschappij en onze overheid schieten door in de huidige veiligheidscultuur. Daar achter zit, in bepaalde kringen van de overheid geleid door Big Brother de heer Opstelten, simpelweg een verlangen de burger te controleren, met camera's, telefoontaps, inzage in e-mails etcetera. Binnenkort drones boven de binnenstad?
Ik heb alleen geen problemen met cameratoezicht als beelden NOOIT openbaar worden gemaakt en alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor ze zijn opgehangen.
Ik heb in principe geen bezwaar tegen cameragebruik, mits onder heldere voorwaarden omtrent gebruik van de beelden, locatie, privacy. Ik hoop dat het niet beperkt blijft tot Lieden Centraal, er zijn meer plekken die toezicht legitimeren.
Ik kom er weinig en dan alleen overdag en ik heb nog weinig last gehad van agressie tegen mij, ik was keurmeester op het slachthuis en daardoor geleerd om met agressie om te gaan
Ik kom nooit na 24uur op Leiden Centraal. Waarom staat het station centraal in deze enquête? Er hangen overal camera's in de stad. B.v de 2 van de overbuurman in de straat van onze zoon. Mag dat zo maar?
Ik krijg niet de indruk dat er iemand kijkt naar de beelden, anders werd er wel alerter gereageerd, kennelijk worden er alleen filmpjes opgenomen en voor de dagelijkse veiligheid hebben we daar niets aan, helaas... kortom mannetjes en vrouwtjes toezichthouders/uniformdraggers die actief de orde en veiligheid handhaven!
Ik vind cameratoezicht een inbreuk op privacy in het algemeen en het kan juist gevoelens van onveiligheid bevorderen.
Ik vind camera's geen oplossing. Als er iets gebeurt, duurt het veel te lang voor er iemand is (politie, ambulance etc.), en dan schiet de bewaking toch zijn doel voorbij? In plaats van (of evt. naast) camera's

<p>kun je misschien beter 's nachts (NS-) personeel aanwezig hebben op het station. Gewoon, mensen. Maakt het menselijker, en draagt bij tot de werkgelegenheid. Daarnaast misschien enkele winkels die zich daarvoor lenen 24 uur per dag openen: dat maakt de stationshal 's nachts minder verlaten en draagt bij aan de economie. Win-win-situatie :) O ja, enne: terrorisme op Leiden Centraal, dat geloof je toch zeker zelf niet?</p>
<p>Ik vind dat de uitkomst van deze vragenlijst veel aandacht moet krijgen en dat de gemeente er naar moet handelen door maatregelen te nemen om een permanent gevoel van veiligheid te bewerkstelligen. Ieder incident is er één teveel. Ook moet in en om het station de rotzooi worden opgeruimd (vaker schoonmaken) en kapotte straatmeubilair moet zo snel mogelijk vervangen worden. Het busstation is een aanfluiting en oogt armoedig. Er moet genoeg geld beschikbaar zijn voor maatregelen om een veilig en net stationsgebied te verkrijgen.</p>
<p>Ik vind dat er weinig camera's hangen op het station.</p>
<p>Ik vind het zeer vervelend om bekeken te worden, zonder dat ik weet wie dat doet.</p>
<p>Ik weet dat er discussie is geweest over de beheerkosten van de camera's. Het weghalen van het systeem zou een kapitaalvernietiging zijn, waar men goed over na moet denken. Als de camera's 1x in de tien jaar van belang zijn bij een zwaar misdrijf zou ik dat al nuttig vinden. Blijkt echter dat de camera's na langdurig gebruik geen enkele nuttige bijdrage leveren, dan is het wellicht goed om ze weg te halen als de beheerskosten hoger zijn dan de kapitaalvernietiging bij weghalen.</p>
<p>Ik zou me een stuk veiliger voelen als er meer lijfelijk toezicht gehouden zou worden in en om het station. Dat ik zie dat er mensen rondlopen die mij kunnen beschermen als het nodig is en waarvan mensen die kwaad zouden willen doen terugschrikken.</p>
<p>Ik zou wel willen weten waar de camerabeelden precies voor gebruikt worden. Alleen voor het tegengaan van ernstige overlast/het opsporen van mensen die ernstige overlast bezorgen? Zijn ze alleen voor terrorismebestrijding of worden er ook fietsendieven mee opgespoord bijvoorbeeld?</p>
<p>In deze af en toe gewelddadige maatschappij is cameratoezicht een must. De camera heeft in veel gevallen zijn nut bewezen.</p>
<p>In hoeverre de veiligheid op / rondom station ook gecheckt wordt bij diverse doelgroepen (jongeren/ouderen/gehandicapten/vrouwen). Wellicht kunnen zij vanuit hun specifieke oogpunt aanvullingen geven (vrouwen ervaren in het algemeen sociale veiligheid anders dan mannen).</p>
<p>In sommige vragen geeft de keuze tussen een positief en negatief antwoord niet de mogelijkheid tot een juist antwoord.</p>
<p>Je moet invullen of je je wel of niet veilig voelt op bepaalde tijdstippen. Maar zoals ik al eerder aangaf, ik ben nooit 's avonds laat of rond middernacht op het station. Die mogelijkheid zijn jullie vergeten aan te geven. De reden is niet dat ik het mijd omdat ik bang zou zijn maar omdat er geen reden is er op die tijden te zijn.</p>
<p>Laat eens zien hoe de camera's misdaden/criminaliteit voorkomen hebben.</p>
<p>Leiden Centraal is voor mij een relatief veilig station. Als ik me onveilig voel, dan komt dat meestal door de aanwezigheid van dronken of agressieve mensen.</p>

Leiden is toe aan nieuwe camera's. Ook moet er meer aangedaan worden aan diefstal. Voorkomen is beter dan genezen.
Meer camera's in de stad, eventueel ook bij wijkcontainers, zeker in Leiden Noord is het een rommel rond de wijkcontainers en de nachtelijke uren word er door iedereen van alles naast de containers gezet.
Meer politie of burgerwacht bij Leiden Centraal dat geeft ook een veilig gevoel.
Mensen die problemen met hun privacy hebben, hebben naar mijn mening iets te verbergen.
Met een aanslag op een kabouterstationnetje in een dwergenland waarvan niemand weet waar het ligt leg je als grote gevaarlijke terrorist geen eer in.
Mijn antwoorden zijn niet alleen gebaseerd op de situatie bij het centraal station. Ik voel mij überhaupt minder veilig als het later op de avond of nacht is.
Misschien moet er meer op de aanwezigheid van camera's worden gewezen - ik was me er dus niet van bewust.
Ook in de stad op plaatsen die het mbt criminaliteit vragen camera's ophangen.
Opcodes zijn handig bij het opsporen van daders, goede zaak
Over het algemeen voel ik me niet veiliger als ik merk dat er camera's zijn. Dan word je er namelijk bewust van gemaakt dat het blijkbaar een onveilige plek is. Daarentegen vind ik het wel goed dat er cameratoezicht is. Dus gevoel en ratio zijn tegenstrijdig. Het feit dat ik de camera's nooit opgemerkt heb, is dus eigenlijk wel prettig. Ze zijn er wel, maar je ervaart het niet direct.
Privacy: wat wordt er met de beelden (verder nog) gedaan?
Probleem met dit soort toezicht is: wie controleert de controleurs en wat gebeurt er met de gegevens? En hoe effectief is dit middel voor terrorismebestrijding? Wordt het alleen hiervoor ingezet?
's Nachts ben ik er nooit, dus ik voel me 's nachts niet veilig, niet onveilig. Dit had in de vragenlijst opgenomen moeten worden. Nette mensen slapen 's nachts meestal.
Terroristische aanslagen komen zelden voor en vormen een minieme bedreiging. Privacy is een middel tot bescherming van vrijheden. Aantasting daarvan leidt tot onvrijheid. Ik ben niet bereid mijn vrijheid op te offeren op het altaar van veiligheid voor een irreële bedreiging. Benjamin Franklin: "They who can give up essential liberty to obtain a little temporary safety, deserve neither liberty nor safety".
Uit persoonlijk privacy oogpunt ben ik tegen cameratoezicht, maar uit veiligheidsoogpunt denk ik dat het op risicovolle plaatsen verstandig is om camera's te plaatsen. Daar prevaleert de openbare veiligheid over de persoonlijke privacy.
Vanwege het feit dat er meer dan 100 camera's hangen kunnen deze niet allemaal gemonitord worden, dit is nl onmogelijk. Dus effectief zijn ze dus niet. Het enige waar ze misschien nuttig voor zijn is achteraf dingen oplossen.
Voor de balans tussen veiligheid en privacy, hoop ik dat camerabeelden niet te lang bewaard blijven, en niet doorgespeeld worden aan derden (behalve politie, beveiliging en rampcoördinatie natuurlijk).
Vraag 1 was nogal raar. Hoe kun je nou veiligheid en het gevoel van veiligheid combineren in 1 vraag,

<p>en dat het dan ook nog om iets vaags "de burger" gaat? Ik heb eerlijk gezegd geen idee wat "de burger" ervan vind, zelfs jullie hebben daar een enquête voor nodig. Stap 1 is dat het veilig genoeg is, stap 2 is dat mensen dat ook ervaren. Voor stap 1 kunnen bepaalde offers gebracht worden, voor stap 2 niet.</p>
<p>Vragen zijn wellicht te weinig genuanceerd. Ik weet dat er camera's hangen, maar om nu te zeggen dat ik me daarvan de hele tijd bewust ben...</p>
<p>Vroeger reisde ik veel met openbaar vervoer, maar de laatste jaren bijna niet meer. Mijn mening is gebaseerd op sporadische bezoeken aan het CS</p>
<p>Wat heeft het zin: de dader is beschermd (wet prive) en alles achteraf.</p>
<p>Wat in deze enquête niet aan bod komt is de opslag van de opgenomen beelden. Het is belangrijk dat beelden slechts beperkte tijd opgeslagen worden (hoe korter hoe beter), dat slechts bevoegde personen toegang hebben tot het archief en dat toegang tot het archief geadmistreerd wordt om misbruik tegen te gaan.</p>
<p>Wees alert op het paradoxale effect dat als mensen een camera zien, ze soms denken: oh, dan zal het hier wel een onveilige plek zijn. Het zichtbaar ophangen van camera's kan in dat geval een tegengesteld effect bereiken.</p>
<p>Zijn er cijfers over de criminaliteit bij het station Leiden CS van voor en nu met camera's ?</p>
<p>Zijn er wel eens oefeningen geweest m. b. t. een aanslag?</p>
<p>Zoals eerder gezegd: voordat er camera's hingen voelde ik me ook veilig. Bovendien kom ik zelden of nooit in de omgeving van Leiden Centraal op tijdstippen waarop het al dan niet minder veilig zou kunnen zijn. Bij veiligheid denk ik overigens niet direct aan terroristische aanslagen maar veel eerder aan vervelende (vaak dronken) jongeren.</p>